Teoride ve Pratikte Yeni Şehircilik Akımı[*]

Arzu MALTAŞ EROL[**] Kemal GÖRMEZ[***]

Geliş Tarihi (Received): 21.02.2020 – Kabul Tarihi (Accepted): 30.04.2020

Öz

Çalışma, 1990'lı yılların başında ABD'de ortaya çıkan bir planlama ve tasarım hareketi olan Yeni Şehircilik Akımı'na ilişkin genel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda tarih boyunca kentsel tasarım ve planlamada yaşanan gelişmelerden hareketle Yeni Şehircilik Akımı'nın ortaya çıkışı, teorik dayanakları, özellikleri, ilkeleri, uygulama alanları ile düzeyleri incelenmiştir. Akım'ın ortaya çıktığı ülke olan ABD'de uygulanan projelerden, Akım'ın uygulanma düzeylerine göre örnekler seçilerek teorik anlamdaki verilerle uygulama çıktıları değerlendirilmiştir. Akım'ın büyük oranda yeni yerleşim alanları tasarladıkları ve bu alanlarda yapılan fiziksel düzenlemelerle çevresel, ekonomik ve toplumsal sorunları bir bütün olarak azaltmaya yönelik hareket ettikleri görülmüştür. İlave olarak farklı ekonomik düzeye ve demografik özelliklere sahip kişilere yönelik, karma kullanımlı yerleşim alanları vurgusuna karşın üst gelir grubuna hitap eden elitist bir proje olduğu; karma kullanımın ise kısmi bir biçimde hayata geçirilebildiği tespit edilmiştir. Ancak Akım'ın, süreç içerisinde geliştirilebilir, farklı alanlara ve düzeylere uyarlanabilir bir şehircilik anlayışı getirdiğinin de altını çizmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Şehircilik Akımı, Yeni Geleneksel Planlama, Yeni Kentsel Çevre.*

[*] Bu makale, Prof. Dr. Kemal Görmez danışmanlığında yürütülmekte olan doktora tezinden üretilmiştir.

[**] Arş. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, maltasarzu@gmail.com

[***] Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, kgormez@hotmail.com

New Urbanism Movement in Theory and Practice

Abstract

This study aims to provide a general framework for the New Urbanism Movement, which is a planning and design Movement emerged in the USA in the early 1990s. In this direction, the emergence of the New Urbanism Movement, its theoretical bases, features, principles, application areas and levels have been examined with the developments in urban design and planning throughout history. Some examples have been chosen according to the application level of the Movement through the implemented projects from USA, the country where the Movement originated, and application outputs has been evaluated with theoretical data. It has observed that Movement has designed a large number of new residential areas which aims to reduce environmental, economic and social problems as a whole with the physical arrangements made in these areas. In addition, despite the emphasis on mixed-use residential areas for people with different economic levels and demographic features, it is an elitist project and addressing the high-income group; and mixed use could be partially implemented. However, it should be underlined that Movement brings an urbanism understanding that can be developed in the process and adapted to different fields and levels.

Keywords: *New Urbanism Movement, Neo Traditional Planning, New Urban Environment.*

Giriş

Kentler, sürekli olarak değişme ve büyüme eğilimindedir. Üstelik hangi biçimde olursa olsun; ne kadar değişirse değişsin, insanlık tarihinin önemli bir bölümünü oluşturan ve insan aklının gelişiminde kilit bir role sahip olan kentler; bu istilacı eğilim nedeniyle Bookchin'e göre mutlaka bir sorun olarak kalacaktır (1999, s. 15, 27). Yöneticiler, plancılar, mimarlar, tasarımcılar ya da süreçten etkilenen sakinler de bu sorun karşısındaki arayışlarını geçmişten günümüze sürdürmektedir. Zira tarih boyunca aranan, dünyayı hem fiziksel hem de toplumsal anlamda cennet kılacak bir "kadir-i mutlak"tır (Tanyeli, 2017, s. 14). Yeni Şehircilik Akımı (*New Urbanism*) da bu arayışların son dönem uygulamalarından biri olarak görmek mümkündür. 1940'lı yıllardan beri ABD'de uygulanan banliyö planlamasına bir tepki olarak gelişen ve Savaş sonrası zarar gören kentlerin yeniden inşasında ortaya çıkan sorunlara alternatif çözümler geliştirmeye çalışan ve alternatif bir gelecek önerisi sunan Yeni Şehircilik Akımı, kentsel büyümenin ortaya çıkardığı olumsuz etkileri en aza indirmeye çalışan, insan odaklı tasarımlarıyla yürünebilir ve sürdürülebilir bir kentsel çevre yaratma çabasında olan bir harekettir. Bir kentsel kalkınma modeli olarak da ifade edilen Akım, daha iyi bir yaşam formu sunma iddiasıyla da 20. yüzyılın en etkili tasarım ve planlama hareketi olarak kabul edilmektedir (Steuteville, 2018, s. 8; Plaut ve Boarnet, 2003, s. 255; Muschamp, 1996, s. 27). Chicago Okulu'nun tanımlamasıyla şehir, "yapay bir olgu veya önceki düzenin kalıntılarının yeniden düzenlenmesi değildir. Tam tersine şehir, insan doğasının gerçek niteliğini bünyesinde barındırmaktadır" (Janowitz, 2018, s. 33). Tam da bu düşüncelerden beslenerek, II. Dünya Savaşı sonrası yıkılan, tahrip olan, bu tahribat sonucunda ortaya çıkan pek çok soruna çözüm üreterek kentlerin yeniden üretiminde bu insani niteliği başat aktör olarak kullanan Yeni Şehircilik Akımı, salt yapaylık ve fiziksel tasarım üzerine kurulmamıştır. Akım'ın çeşitli kentsel alanlarda ve banliyölerde geleneksel mahalle tasarımıyla gerçekleştirdiği projeler, günümüz kentlerinde gelenekseli yakalama amacı doğrultusunda 1920'lerin Amerikan kentlerini tekrar yaratmak üzerine kurulmuştur. Akım, modern şehirciliğin getirisi olan otomobil odaklı, yalıtılmış ve steril bir çevre yaratan banliyöleşmeyi, kentsel alanların doğasına aykırı bir gelişim türü; bir çeşit felaket olarak gördüğünden, tasarımları geleneksel şehircilik ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla kendi kendine yeten ve gündelik ihtiyaçların 5-10 dakikalık yürüme mesafesinde karşılanabildiği, otomobile alternatif ulaşım türlerine imkân veren, doğal çevre ile yapılı çevreyi uyumlaştıran, arazi kullanımında çeşitliliği teşvik eden, farklı gelir ve demografik özellikteki insanların bir arada olmasını sağlayacak farklı konut tipleriyle bir çevre tasarlayarak daha mutlu, daha yaşanabilir, daha insani, daha canlı ve daha

refah bir hayat yaratılabileceğini iddia etmektedir. Dolayısıyla salt fiziksel tasarım hareketi olmayan Yeni Şehircilik Akımı, fiziksel tasarımlar aracılığıyla yeni sosyal kalıplar yaratılabileceğine ve gerek fiziksel gerekse de toplumsal açıdan geleneksel kentler inşa edilebileceğine dikkat çekmektedir. Buradan hareketle çalışmada Akım'ın ortaya çıkışından başlanarak, ilkeleri, özellikleri, uygulanma alanları ve düzeyleri incelenmiş ve bu teorik zemin doğrultusunda örnek projeler değerlendirilmiştir.

1. Yeni Şehircilik Akımı'nın Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi

Kentsel alanlar dönemin teknolojisi ve bu teknolojinin yaratmış olduğu planlama ve tasarım anlayışlarıyla şekillenmekte; sürecin sonucunda ise en başa dönülerek bu teknolojinin ya da planlama ve tasarım düşüncelerinin sebep olduğu kentsel sorunlara yeni alternatifler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Yuri Artibise (2010) son dönemlerde yaşanan kentsel krizler karşısında geliştirilen çözüm önerilerini Şehirciliğin ABC'si olarak adlandırmaktadır. Ona göre yaygın eğilim, kavramların sonuna *şehircilik* kelimesinin eklenmesidir. Nitekim Jason King bu durumu "…… Şehircilik" olarak adlandırmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan Yeni Şehircilik Akımı da Artibise'e göre bu eğilimiçinde yer almaktadır. Maeng ve Nedovic-Budic (2008, s. 3) kentsel alanların geçirdiği değişimi teknolojik değişimler ekseninde, *erken endüstri*, *geç endüstri*, *kitlesel üretim* ve *metropol sonrası-günümüz* kategorilerinde incelemiştir. Erken endüstri döneminde (1820-1869) kentler, demiryolu teknolojisi doğrultusunda şekillenmiş ve kentler bu demiryolu ağı çerçevesinde büyümüştür. Geç endüstri dönemi (1870-1919) telefon, elektrik, asansör ve otomobil gibi teknolojik yeniliklerin dönemi olmuştur. Bu dönemde nüfus, ulaşım ağları doğrultusunda bir akış izlemiş; kentlerin büyümesi artmış ve ilerleyen süreçte pek çok sorunun kaynağı olacak kentsel dağılma süreci başlamıştır. Kitlesel üretim döneminin (1920-1969) simgesi ise otobanlar olmuştur. Otoban inşaları, iletişim ve ulaşım teknolojisinin gelişimi, insanların; malların ve fikirlerin mobilitesini artırarak hareket kalıplarını değiştirmiştir. Bu durum kent merkezindeki tüm imkânların da yayılmasına; en nihayetinde yürünebilir kentlerin sonunun gelmesine neden olmuştur. Son olarak ise 1970'lerden başlayarak günümüze kadar olan süreçte kentsel alanlar kişisel bilgisayarlar ve internet tarafından şekillenmiş; metropollerde yerelleşme süreci başlamış ve bununla bağlantılı olarak birden çok merkezli iş alanları oluşturulmuştur. Kentlerin canlandırılması, kentsel rekabet edebilirlik üzerinden tanımlanarak, küresel kent ağlarına dâhil olabilme çabaları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Süreçte yaşanan tasarım ve planlama eğilimleri de bu değişimler doğrultusunda geleneksel ızgara yaklaşımından, bahçekent uygulamalarına; yapılaşma tahminlerinden planlı birim geliştirme çabalarına ve son olarak ise Yeni Şehircilik Akımı'nın banliyöleşmenin yarattığı sorunlar karşısında geliştirdiği yeni geleneksel planlama tasarımına doğru bir seyir izlemiştir

(Ryan ve McNally 1995, s. 88). Bu değişim, sanayileşme ortam ve koşullarındaki farkındalık sonucunda mekânın insani değerlerle birlikte toplumsallık bağlamında düşünülmeye başlamasıyla doğrudan bağlantılıdır (Tanyeli, 2017, s. 13).

Yeni Şehircilik Akımı'nın doğmasına zemin hazırlayan ve bir zamanlar Amerikan Rüyası olarak adlandırılan banliyöleşme, genel anlamda "bozulmakta olan bir şehri çevreleyen yerleşim alanlarının yan tarafındaki düşük yoğunluklu, otomobile bağımlı, dışlayıcı yeni gelişmeyi" (Squires, 2002, s. 2); kentlerin merkezden dışarı doğru dağınık bir biçimde yayılmasını ifade etmektedir. Fakat bu yayılma sadece kentlerdeki fiziki büyüme ve yayılma değil; aynı zamanda kent yaşamını konforlu kılan tüm hizmetlerin de yayılması anlamına gelmektedir (Park, 2018, s. 94). Banliyöler başlangıçta "bir rahip gibi inzivaya çekilip bir kral gibi yaşama"yı (Mumford, 2007, s. 592) mümkün kılsa da süreç içinde oluşan bu yeni yaşam biçimi, daha çok otoyol yapımını ve daha çok otomobil kullanımını gerektirmiştir. Tekdüze ve steril bir alan yaratarak (Jarvis vd., 2012, s. 49) toplumun elit sınıfına ayrılan ve adeta yeşil bir getto oluşturan banliyöler (Mumford, 2007, s. 601), temsil ettiği onca şeye karşın tüm cazibesini yitirerek (Keith ve del Rio, 2004, s. 55), ekonomik, fiziksel ve toplumsal çöküşe işaret eden (Florida, 2018, s. 193) ve rüyayı kabusa çevirecek küçümseyici bir terim olan subtopia (mekanın/yerin kaybı) terimine dönüşmüştür (Jarvis vd., 2012, s. 50). Banliyöleşme başlangıçta sunduğu pek çok avantajına karşın insanları birbirinden koparmış; modernitenin teknolojik gücü ise bu kopukluğu onarmaya yetmemiştir (Katz, 1994, s. ix). Banliyöler konut, çalışma, alışveriş, okul, ibadet ve eğlence alanlarındaki bütünleşik olması gereken insan faaliyetlerini ayırmış; bu ayrımın neden olduğu zorluk ise otomobil kullanımıyla aşılmaya çalışılsa da süreç, insan faaliyetlerinin değil, araç hareketliliğinin artışıyla; çevresel bozulmayla, ekonomik iflas ve sosyal parçalanmayla sonuçlanmıştır (Duany ve Plater-Zyberk, 1994, s. xx). Netice itibariyle bu rüyadan uyanış olarak tanımlanabilecek olan Yeni Şehircilik Akımı, banliyöleşme sonucu ortaya çıkan kusurları ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Başlangıçta modern şehirciliğin eleştirisiyle yola çıkan Akım, kentlere insani değerlerini tekrar kazandırma maksadıyla hareket ederek "toplumsallığın mimarlık aracılığıyla dönüştürülebileceği inancını" (Tanyeli, 2017, s. 13) taşımaktadır.

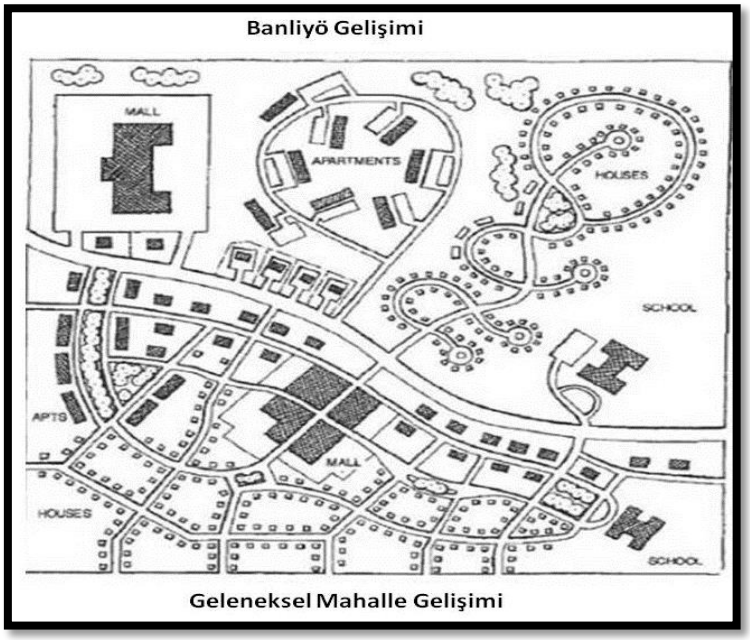
Modernitenin kentsel alanlardaki tahribatı olarak kabul edilen banliyöleşmeye ve kentsel formlara ilişkin bir farkındalığın oluşması ve bu tahribatın sonuçlarından biri olan kentsel çöküntü alanlarının tekrar nasıl kazandırılacağına ilişkin tartışmalar ve arayışların yanıtlarından biri olan Yeni Şehircilik Akımı, 1980'lerin sonu 1990'ların başında kentlerde yaşanan olumsuzluklara çözüm bulma amacıyla çok sayıda kent tasarımcısının, mimarın,

plancının, yatırımcının ve mühendisin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkmıştır (www.cnu.org, 2018). Planlamaya geleneksel bir yaklaşım getirmesi sebebiyle Yeni Geleneksel Planlama ya da Yeni Gelenekçi Şehircilik adıyla da anılan Akım, Andres Duany, Elizabeth Plater-Zyberk ve Peter Calthorpe, Daniel Solomon, Stefanos Polyzoides ve Elizabeth Moule öncülüğünde (Poticha, 1999, s. 2; Sander, 2002, s. 215) banliyölerin düşük yoğunluklu, otomobile bağımlılığın yüksek olduğu kalıplarına karşı duruş sergilemektedir. Akım'ın en önemli niteliği salt iyi bir tasarım modeli sunması değil, aynı zamanda büyüme yönetimi, çevre koruma ve kentsel (yeniden) canlandırma dâhil olmak üzere pek çok önemli planlama hedefiyle de çok çeşitli mekânsal kalıpları sentezlemesidir (Ellis, 2002, s. 261; www.cnu.org, 2018). Bu doğrultuda Yeni Şehircilik, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için doğal ve yapılı çevreyi, sürece insanı da dâhil ederek yürünebilirlik ve yaşanabilir komşuluk birimleri bağlamında tasarlayan; daha güvenli ve dostane bir ortam yaratma amacıyla yüz yüze görüşme ve yakın ilişkilerin inşa edilmesine odaklanan bir tasarım hareketidir (Steuteville, 2000).

Akım'ın ortaya çıktığı 1980'li ve 1990'lı yıllar, kentsel alanlarda tarihsellik ve geleneksellik vurgusuyla birlikte bu öğelerin kullanımının kentsel krizlerin çözümünde kullanılabileceği düşüncelerinin yoğunlaştığı yıllar olmuştur. Bu doğrultuda Akım'ın izlediği yol da, zamanı 1920'lerin Amerikan kentlerine sabitleyerek bozulan Amerikan Rüyası'nı tekrar canlandırmak olmuştur. Yaşanabilir mahallelerin olduğu geleneksel kent tasarımlarının çeşitli seviyelerine dönüşü savunarak; otomobil öncesi döneme ait yapılı çevreyi yeniden yaratma amacını taşımaktadır (Forsyth ve Crewe, 2009,s. 417; Gindroz, 2002, s. 1425). Dolayısıyla Akım, kentsel alanları geleneksellik ve nostalji ekseninde şekillendirme çabasını taşımaktadır (Ingersoll, 1989; Rybczynski, 1995; Landecker, 1996; Huxtable, 1997). Yeni Şehircilik, insanı dışlayan planlama ve tasarım uygulamalarını eleştirmekte ve geçmişte daha insancıl olduğu düşünülen geleneksel şehircilik ilkelerini postmodern süreçle uyumlaştırmaya çalışmaktadır. Buradan hareketle kentleri önce insanlarla daha sonra ise otomobillerle birlikte tasarlamayı; belli aralıklarla örülmüş evler inşa etmeyi; sokakları yürünebilir kılacak şekilde konumlandırılan alışveriş ve ticari alanları planlayarak kentleri insan ölçeğine tekrar geri çekebilmeyi amaçlayan bu sivil tasarım hareketi (Varma, 2017: 250), iyi bir fiziksel planlama modeli olmanın yanı sıra, süreci sosyal etkileriyle de planlayan bir harekettir (Talen, 2002, s. 166). Yeni Şehircilik Blackwell Sosyoloji Sözlüğü'nde ise (Aseltine, 2007, s. 3211), "mahalle sakinlerinin hem mekânsal hem de sosyal ihtiyaçlarını karşılayan yüksek yoğunluklu komüniteler (*community*) yaratmayı vurgulayan, mimari ve şehir planlamasına felsefi ve mekânsal bir kullanım yaklaşımı" olarak tanımlanmıştır. Kapsamlı bir reform hareketi (Talen,

2005, s. 1) olarak nitelenen Akım, kurucularından olan Andres Duany'nin Time'a vermiş olduğu röportajda, Akım'ın sadece birbirine uygun binaları tasarlamaktan ibaret olmadığını, çevreyle birlikte inşa edilen bir kent yarattığını vurgulamıştır (www.mimdap.org, 2019).

Şekil 1. Kentsel Yayılma ve Yeni Şehircilik:

Kaynak: Steuteville, 2018, s. 13.

Yukarıdaki diyagramda Yeni Şehircilik Akımı'nın banliyö gelişimi karşısında önermiş olduğu tasarım gösterilmiştir. Buna göre tüm kentsel faaliyet ve işlevlerde bir ayrılma sergileyen ve oldukça dağınık bir görünüme sahip olan banliyö gelişim alanı, resmin üst tarafında gösterilmektedir. Bu kentsel yayılma alanına alternatif olarak resmin alt kısmında da Akım'ın tasarımı olan geleneksel mahalle tasarımı yer almaktadır. Burada pek çok ara sokak ve birbiriyle bağlantılı caddeler ve yollar; konut ve ticaret alanlarında ayrıma gidilmemesi, konut türlerinde farklılaşma ve bu farklı konut türlerinin bir arada bulunması gibi özellikleri izleyebilmek mümkündür.

Yeni Şehircilik her ne kadar isminde *yeni* ibaresini barındırsa da esasında vurgulanması gereken, Akım'ın değil gelenekselliğin inşa edilme çabasındaki yenilik olduğudur. Keza Tanyeli'nin (2017, s. 9, 10) de ifade ettiği üzere "mutlak yeni" diye bir şey yoktur. Burada söz konusu olan, şehircilikte "esinlenme, tarihsel sürece katılım, geleneğe eklemlenme ve gelenekten öğrenme gibi olumlayıcı" açılımlardır. Dolayısıyla Yeni Şehircilik özünde, arazi kullanım ve planlaması açısından bir değişikliği; yeni bir paradigmayı temsil etse de, Akım'ın işaret ettiği bu düzenlemeler tamamen yeni üretilmiş fikirler değildir. Bu fikirlerin teorik kökenleri Jane Jacobs'a, Lewis Mumford'a, Clarence Perry'e ve pek çok mimar, tasarımcı ve plancıya; ayrıca Güzel Kent (*City Beautiful*) ve Bahçe Kent Hareketi (*Garden City*) gibi gerek

Kuzey Amerika gerekse de Avrupa kentsel tasarım geleneklerine uzanmaktadır (Lehrer ve Milgrom; 1996, s. 51; Bookout, 1992,s. 21,22; Pavlovich Howard, 2005: 30).

1961'de yayımlanan ve eleştirileriyle de, topladığı taraftarlarla da büyük ses getiren Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı (*The Death and Life of Great American Cities*) adlı eserinde Jane Jacobs, şehirlerin doğasını araştırmış ve bu araştırma sonucunda şehirlerin devamlılığını sağlayan ve onları ayakta tutan şeyin yaşam emareleri gösteren; belli bir canlılığa sahip olan mahalleler olduğunu ileri sürmüştür (Andreescu ve Besel, 2013(b), s. 25). Jacobs için sokaklar ve kamusal mekânlar, şehrin güvenliğinin de temelini oluşturduğundan büyük öneme sahiptir. Özel ve kamusal mekânlar arasında bir ayrıma giderek Yeni Şehircilerin de ilham aldığı kamusal mekânın özel mekânlar karşısında öncelenmesi gerektiği savı, sosyal etkileşim ve canlı mahallelerin yaratılması noktasında büyük önem taşımaktadır. Bu ortamın yaratılmasında Jacobs'ın yapıtaşları sokaklar ve kaldırımlardır. O'na göre sadece trafik akışını yönlendiren ya da binaların konumlanmasını sağlayan sokaklar ve kaldırımlar, bu haliyle yalnızca bir soyutlamadan ibarettir. Bunlar ancak başka kullanımlarla birlikte varolmakta ve şehrin asayişini sağlamaktadır (Jacobs, 2017, s. 49). Akım'ın sosyal etkileşimi ve yaşanabilirliği artıran erişilebilir sokak ve caddeler, karma kullanımlar, yüksek yoğunluklu yaşam çevresi gibi fikirleri de Jacobs'da bulunmaktadır (Peponis, 1989, s. 93). Goldberger de Yeni Şehircilik'in Jacobs'a kaldırım ve sokakları yürünebilir kentlere geri dönme felsefesini hatırlattığı için çok şey borçlu olduğunun altını çizmektedir (Andreescu ve Besel, 2013(b), s. 25). Dolayısıyla Akım'ın temel mottosu olan "mekânsal çevre, sosyal çevremizi de etkiler" savı Jacobs'ın (2017, s. 82) kaldırımların sık kullanımlarıyla hareketlenen sokak hayatı ile yaşanabilirlik ve yaşam kalitesinin artması arasında kurduğu bağlantıda aranmalıdır.

Jacobs gibi Lewis Mumford da kentlilerin yaşam kalitelerini artırabilmek amacıyla kentsel alanlara ilişkin bakış açısını geleneksel mahallerin korunması, iyileştirilmesi ve canlandırılması üzerine kurmuştur. Ancak düşüncelerini II. Dünya Savaşı sonrası kentlerine odakladığından oldukça karamsar bir bakış açısıyla, kentsel alanları nekropol [†] olarak nitelendirmiştir. Bu doğrultuda temel hareket noktası *bir nekropol nasıl diriltilir?* olmuştur. Tarih Boyunca Kent (*The City in History*) adlı eserinde Mumford (2007, s. 72, 153), yürünebilirliği tüketmesi, tek tip bir yapılaşma ortaya çıkarması, karma gelirli yaşam formuna engel olması gibi nedenlerle banliyöleşme eleştirisi yaparak; "kültür aktarımı açısından önemi, dilden sonra gelen uygarlığın en değerli kolektif keşfi" olan ve "anlamlı sohbetlere olanaklar sunmak üzere tasarlanan" kentlerin bu anlamını yitirmesine zemin hazırlayanın da

[†] Çürümüş ve yıkılmış şehir (Besel ve Andreescu, 2013, s. 5)

banliyöleşme olduğuna dikkat çekmiştir. Nitekim Yeni Şehircilik Akımı'nın teorik öncülerinden biri olan Mumford, Akım'ın temel ilkelerinden olan yürünebilirlik, yaya ve transit odaklı gelişim, alternatif ulaşım biçimleri; bağlılık; karma kullanım ve çeşitlilik; yoğunluk; karma gelirli kişilerin yaşadığı konut tipleri; geleneksel mahalle oluşumları; kompakt, insan ölçekli mimari ve dar sokaklar; kaldırımlar, daha küçük binaları içeren sokak tasarımları; meydanlar ve parklardan oluşan merkezi kamusal alan tasarımları; kentsel alanlar arasında planlı yeşil kuşaklar; sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi gibi ilkelerin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur (Andreescu ve Besel, 2013(b), s. 25, 15; Bianco, 2001, s. 104).

Akım'ın teorik dayanaklarından biri de Clarence Perry ve onun komşuluk birimi (*neighbourhood unit*) kavramıdır. Perry, komşuluk birimi tasarımını Sanayi Devrimi sonucu yozlaşan çevresel ve sosyal koşullara alternatif sunmak için geliştirmiştir (Meenakshi, 2011, s. 81). 1920'lerde, otomobil çağının başlarında, şehirlerin büyümesi ve otomobilin yükselişinin mahalleleri ve iyi mahalleler yapan özellikleri nasıl etkilediği üzerinde durmuş; çalışmalarını modern dünyada kent planlaması üzerinde büyük etkisi bulunan insan ölçekli mahalleleri yaratma ve onları koruma üzerine geliştirmiştir (Perry, 2016, s. 563). Akım'ın mekansal determinizm vurgusu, Perry'nin bu tasarımına gönderme yapmakta ve fiziksel birtakım öğelerin mesafesi ve konumlandırılışı ile sosyal ilişkilerin; komşuluk ilişkilerinin düzenlenmesini içermektedir. Nitekim Perry bu kavramı mahalle nüfusunun dükkân, okul ve oyun alanı gibi günlük ihtiyaçlarına yönelik tesislerin yürünebilir mesafede olması üzerine kurgulamıştır (MSGSÜ, 2017, s. 90). Yaklaşık olarak 5000 kişilik bir kapasitede tasarlanan ve eğitim, sağlık, barınma, ulaşım gibi temel ihtiyaçları karşılama noktasında kendine yeterli düzeyde bir tasarıma sahip olan model (Meenakshi, 2011, s. 82) fikirleriyle Yeni Şehircilik Akımı'nın mahalle ölçeğine büyük oranda katkı sağlamıştır.

Güzel Kent ve Bahçe Kent Modelleri de özellikle planlama açısından Yeni Şehircilik Akımı'nın teorik dayanaklarındandır. Güzel Kent hareketinin temelinde adından da anlaşılacağı üzere kent ruhu, güzellik, ustalık, düzen ve temizlik yatmaktadır. Dolayısıyla hareket, kentsel bozulmalar karşısında birincil çözüm önerisi olarak küçük yollarla kenti güzelleştirmeyi önermekte (Talen, 2014, s. 139) ve hastalıklardan arındırılmış lekesiz bir kent yaratabilmeyi amaçlamaktadır (Peterson, 1979, s. 95). 19. yüzyılın başında İngiltere'de Ebenezer Howard tarafından ortaya atılan Bahçe Kent Modeli ise büyüyen ve genişleyen kentlerin derli toplu bir biçimde parçalarının bir araya getirilerek büyümeyi kontrol altına alma çabasını içermektedir (Grant, 2006). Bu doğrultuda kenti ve kırsalı birleştiren (Rudlin ve URBED, 1998, s. 1), emekçi sınıfın yaşam koşullarını konutlarından hareketle iyileştirmeyi amaçlayan (Grant, 2006)

Howard'ın Bahçe Kent'i, konut, eğitim, iş ve dinlenme olanakları ile kendi kendine yeten bir kenttir. Yeni Şehircilik tarafından özellikle sınırlandırılmış nüfus[‡] ve kırsal alan ile kentsel alanı bütünleştirme çabalarının örnek alındığı Bahçe Kent Modeli, "mekân hissi" yaratma çabasının ilham olarak alındığı tasarımlardandır (Fulton, 1996, s. 8).

Yeni Şehircilik Akımı'nın ilham aldığı tasarımcılar ya da tasarımlar elbette sadece yukarıda sayılanlardan ibaret değildir. Fakat yukarıda sayılan modeller ve düşünceler, Akım'ın iskeletini oluşturan düşüncelerdir. Lüksemburglu mimar kardeşler Rob ve Léon Krier'in Akım'a en büyük katkısı, şehircilik sorunlarının çözümünün geleneksel şehre dönüşte aranması gerektiğine ilişkindir (Jencks ve Kropf, 1997, s. 59). Kentsel fiziksel formlar ile insanların sosyal yaşantısıyla ilişkileri arasında bağlar tespit eden Rob Krier'e (1979, s. 22,28-29; Köseoğlu, 2009, s. 57) ilave olarak Leon Krier de karma fonksiyonlu kentsel alan kavramıyla Yeni Şehircilik'in dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Krier, şehri her biri farklı kullanımlar içeren ve her parçanın arasının yaklaşık 4-10 dakika olacağı ideal parçalara bölmektedir (Peponis, 1989, s. 95). Nitekim parçaların bu şekilde bölünmesi ve bu parçaların mesafesi, Yeni Şehircilik'in mahalleler için tasarladığı planlara benzemektedir (Veras ve Amorim, 2005, s. 273). Yine Kevin Lynch (1981) de fiziksel koşulların memnuniyete katkıda bulunma yollarını açıklayarak; iyi kentlerin yapısı için "canlılık, mekân veya kimlik hissi, uyum (adapte olabilme yeteneği), erişebilirlik ve kontrol" teorilerini geliştirmiştir. İyi kentsel formun evrensel ilkelerini arama çabasında olan Christopher Alexander'a (1977) göre, "kentsel ölçek, bina ölçeği ve yapım ölçeği" şeklinde üç temel ölçek bulunmaktadır ve insan faktörü bu ölçeklerden bağımsız değildir (Köseoğlu, 2009, s. 57). Şehircilik çalışmalarını yapılı çevre, sosyal yaşam ve kentlilere odaklayan Chicago Okulu'nun düşünceleri de (Bairner, 2007, s. 501) Akım'a ilham veren çalışmalardan biridir. Yapılı bir toprak parçasının nasıl sosyal mekâna dönüştüğü (Arlı, 2018, s. 13-14); insan ekolojisinin zaman ve mekândaki konumuyla ilişkisi; mekânsal ilkeler değişimi ile toplumsal ilkeler arasındaki bağlantılar (McKenzie, 2018, s. 108) üzerine yapmış oldukları çalışmalar, Akım'ın etkilendiği alanlardır. Bunlara ilave olarak Wirth (2002) de şehircilik biçimini bir yaşam biçimi olarak ele alarak; şehirlerde insanların daha yakın yaşayabileceklerini ve bağlar kurabileceklerini ileri sürmüş; ancak buna engel olan temel nedenin insanların birbirini tam olarak tanımamaları olduğunu ifade etmiştir. Modern yaşamın getirdiği zayıf sosyal bağlar, yoğun ve çılgın bir yaşam temposu, işbirliği yerine rekabetin merkeze alınışı bu kopuşu karakterize etmekte (Bairner, 2007, s. 501) ve bu haliyle de Yeni

[‡] 30.000 kişisi kentte, yaklaşık 2.000 kişisi de kenti çevreleyen tarım alanlarında yaşamaktadır (Howard, 2010, s. 22).

Şehircilik Akımı'na ilham vermektedir. Sonuç olarak Yeni Şehircilik'in temel hedefi tüm bu teori ve uygulamaların başarı ve başarısızlıklarından ders alarak izole ve yayılmacı bir karakter sergileyen banliyöleşmeden kaçınmak ve kentsel gelişime en uygun modeli ya da büyüme şeklini ortaya koyabilmektir (Calthorpe, 1994, s. xv).

Bahsi geçen teorisyenlerin katkılarının yanı sıra kuşkusuz Yeni Şehircilik Akımı'nın politik sesini duyurmasında ve yaygınlaşmasında Yeni Şehircilik Kongreleri'nin (*Congress for the New Urbanism- CNU*) rolü büyüktür. Yeni Şehircilik Kongreleri mimarlık, tasarım, planlama, mühendislik ve geliştirme alanlarında dünyanın önde gelen düşünürlerini ve uygulamacılarını bir araya getiren çatı bir organizasyondur (Haas, 2018, s. 1). İlk olarak Yeni Geleneksel Planlama (*Neo-Traditional Planning*) adıyla 1981'de Duany ve Plater-Zyberk tarafından tasarlanan Seaside'ın tasarım sürecindeki taraftarlar ile (Pavlovich Howard, 2005, s. 31; Sander, 2002, s. 215) Peter Calthorpe'un Pasifik Kıyısında tasarladığı Transit Odaklı Gelişim (*Transit Oriented Development*) adıyla ortaya attığı bölgesel kalkınmaya yönelik yaklaşımının (Pavlovich Howard, 2005, s. 31) taraftarları 1991 yılında bir araya gelerek ortak fikirlerinin özünü oluşturan bir takım ilkeler belirlemişlerdir. Bu ilkeler, toplantının yapıldığı Kaliforniya'daki Yosemite Ulusal Parkı'ndaki Ahwahnee Oteli'nde gerçekleştirildiğinden Ahwahnee İlkeleri olarak bilinmektedir (Pavlovich Howard, 2005, s. 31; Davies ve Townshend, 2015, s. 17; Briney, 2019). Bu ilkeler ışığında ilk kongre, Ekim 1993 yılında Alexandria, Virginia'da bu çalışmaları geliştirmek, uygulamalarla karşılaştırmak, fikir alışverişinde bulunmak için 170 katılımcıyla[§] gerçekleştirilmiştir (CNU, 1999, s. v; Ellin, 1999, s. 99, Poticha, 1999, s. 1). Kongrenin çıkış amacı çöküntü haline gelen kent merkezlerini restore etmek, kent dışında yayılmakta olan banliyöleri yeniden yapılandırmak, doğal ve yapılı çevreyi koruma noktasında bu Amerikan hareketine destek vermektir (Poticha, 1999, s. 2). Her yıl farklı bir konuda tasarım ilkelerini daha da geliştirmek amacıyla düzenlenen kongreler ve konu başlıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1. Yeni Şehircilik Kongreleri:

Yıl	Mekân	Konu
1993	Alexandria	Mahalle, semt ve koridor kavramları tartışıldı.
1994	Los Angeles	Yapı adası, sokak ve bina ölçekleri ele alındı.
1995	SanFrancisco	Bölge planlama konusu konuşuldu.
1996	Charleston	Yeni Şehircilik Şartı (*The Charter of the New Urbanism*) onaylandı.
1997	Toronto	18 farklı ülkeden katılımcının bulunduğu Amerika dışında gerçekleştirilen ilk kongredir.

[§] 1993 yılındaki bu 170 kişilik küçük davet grubu günümüzde binlerce kişiye, katılımcı ve üyeye ulaşmış durumdadır (www.cnu.org, 2019).

1998	Denver	Kentsel ve çevresel dolgu *(infill)* konularına odaklanıldı.
1999	Milwaukee	Kentlerin fiziksel, ekonomik ve sosyal yönlerini güçlendirmek için stratejiler araştırıldı.
2000	Portland	Yeni Şehircilik ve Akıllı Büyüme'nin gelişen siyasi manzarası ve uygulanmalarının yerel politikalarla ilişkisi tartışıldı.
2001	New York City	"Bölge, mahalle, tasarım ve kodlar" birlikte ele alındı.
2002	Miami	Savaş sonrası ortaya çıkan banliyölerin güçlendirilmesi üzerindeki baskıya yoğunlaşıldı ve medeni, yürünebilir kent merkezleri oluşturmaya yönelik stratejiler dile getirildi.
2003	Washington	Koridorlara ve yaşam alanlarına odaklanıldı.
2004	Chicago	Kentleri şekillendiren veya şekillendirecek olan farklı şehircilik vizyonları araştırıldı. Geleneksel Şehir, Modern Şehir, Sürdürülebilir Şehir ve Güzel Şehir hareketi tartışıldı.
2005	Pasadena	Çok merkezli kentler tartışıldı.
2006	Providence	Kongre, video, günlük raporlar, sunum dökümleri vs. gibi şeylerin çevrimiçi araç seti yardımıyla sunulduğu ilk kongreydi.
2007	Philadelphia	Yeni Şehircilik ve Eski Şehir odak noktasıyla şehir yaşamı ve sürdürülebilir kentler vurgulandı.
2008	Austin	Yeni Şehircilik ve gelişen metropoller konuları tartışıldı.
2009	Denver	Ekonomide, enerji sektöründe ve çevrede yaşanan sorunların çözümü şehircilikte bulundu.
2010	Atlanta	Sağlıklı, yürünebilir ve yaşanabilir bir çevre için reçetenin hükümet politikası, cemaat planlaması ve kalkınma planlarının birlikte ele alınması olduğuna karar verildi.
2011	Madison	Madison Eyaletin'in özellikleri ön plana çıkarılarak, "yerel büyüme" teması üzerine odaklanıldı. Gıda ekonomisi, yerel gıda üretimi gibi konular tartışıldı.
2012	West Palm Beach	Küçük güzeldir yaklaşımıyla alternatif paradigma arayışlarına odaklanıldı.
2013	Salt Lake City	Canlı/yaşayan cemaatleri inşa etme konusuna odaklanıldı.
2014	Buffalo	Kongrenin ana teması "dirençli (*resilient*) kentler/komüniteler"di.
2015	Dallas-Fort Worth	Üç kuşak için araç odaklı bir altyapı, konut ve işletme yapıldı. Şimdi yürünebilir, insan odaklı yerler için muazzam bastırılmış talepler söz konusu.
2016	Detroit	Dönüşen Kentler kongrenin ana temasıydı. Son dönemlerde tartışma yaratan politikalar, tasarımlar ve ortaya çıkmakta olan yaklaşımlar üzerine odaklanıldı.
2017	Seattle	Amerikan şehirlerinin geleceği temasıyla hızlı değişim sonucu kentlerin karakterleri tartışmaya açıldı. Yeni Şehircilik'in son çeyrek yüzyılındaki başarıları ve önemli anları; sürdürülebilir, eşit ve yaşanabilir yerler inşa etmenin geleceği doğrultusunda tartışıldı.
2018	Savannah	"İnsan ölçekli tasarım ikinci doğadır" sloganı tartışmaya açıldı.
2019	Louisville	Bugün Louisville, kültürel çeşitliliğin artmasıyla dinamik bir küresel ulaşım merkezi haline gelmiştir. Yeşil alanları ve kentin kenarlarındaki büyüme zorlukları ile Louisville, eski ve yeni şehirciliğin en iyisini harmanlama arayışındadır.
2020	Twin Cities	Her iki şehir de, planlama yenilikleri, canlı bir kamu alanı ve daha fazla ulaşım seçeneğine yönelik büyük şehircilik olanaklarını göstermektedir. Bu nedenle CNU, 21. yüzyılda sağlıklı, esnek ve uygun fiyatlı mahalleler ve şehirler kurma ile ilgili bir dizi konuyu tartışan tam oturum önerileri arıyor.

Kaynak: www.cnu.org, 2019.

CNU'nun her yıl düzenli olarak yaptığı kongrelerin ilk üçü Akım'a genel bir çerçeve çizmek ve ilkelerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. 1996'da düzenlenen dördüncü kongrede ise, daha önceki fikirlerin ve teorik dayanakların neticesinde kuramsal bilginin eyleme dökülmesine yardımcı olabilmek adına Yeni Şehircilik Akımı Şartı kabul edilmiştir (Fulton, 1996, s. 10). Kongre, Şart'ta belirtildiği üzere kent merkezlerine yatırımın azalmasını, kontrolsüz kentsel yayılmayı, etnik köken ve gelir düzeyi üzerinden yapılan ve gittikçe artan ayrımcılığı, çevre kirliliğini, tarım alanları ve vahşi doğanın yok edilmesini ve topluma ait yapılı mirasın erozyona uğraması gibi süreçleri birbiriyle ilişkili ve toplumsal birlikteliğin önünde birer engel olarak görmektedir. Fiziksel çözümlerin de tek başına yeterli olmayacağının kabulü ile ekonomik canlılık, sosyal istikrar ve çevre sağlığının, bunlarla uyumlu ve bunları destekleyici fiziksel çevreler olmadan sürdürülemeyeceği gerçeği üzerinden hareket edilmektedir (Andreescu ve Besel, 2013(a), s. xiii).

2. Yeni Şehircilik Akımının Özellikleri, İlkeleri ve Uygulanma Düzeyleri

Yeni Şehircilik Akımı, kentsel mekânın tasarım ve planlanmasında insana öncelik veren ve modern şehirciliği eleştiren yapısıyla sanayileşmeden önceki kentsel alanlardaki geleneksel dokuyu tekrar yaratabilmek için (Rahnama vd., 2012, s. 195) karma kullanımlı gelişme (*mixed-use development*), transit odaklı gelişme (*transit-oriented development*), geleneksel mahalle tasarımı (*traditional neighborhood design*), tasarım standartlarını uygun fiyatlı konutlara entegre etme (*integrating design standards into affordable housing*) ve son olarak eksiksiz ve estetik sokaklar tasarlama (*designing complete and beautiful streets*) (www.cnu.org, 2019) konularını odağına alarak fiziksel çevrenin mutlu ve refah hayatlar üzerindeki etkisinden hareketle bir yapı inşa etmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda Akım aşağıdaki manifestoyu bu hedefine ulaşabilmek için bir başlangıç olarak kabul etmektedir (CNU, 1999, s. v-vi):

- Kent merkezlerinin canlandırılmasını, banliyölerin gerçek mahalleler ve komüniteler olarak yeniden yapılandırılmasını, doğal çevrenin ve yerleşik mirasın korunmasını savunuyoruz.
- Fiziksel müdahalelerin tek başına sosyal ve ekonomik sorunları çözemeyeceğini kabul ediyoruz. Ancak toplumsal refahın sağlanabilmesinin yolunun da iyi bir fiziksel çevre yaratmaktan geçtiğini ve sürdürülebilirliğin ancak iyi bir fiziksel çevre ile mümkün olduğunu biliyoruz.
- Kamu politikalarının ve kalkınma uygulamalarının şu şekilde yeniden yapılandırılmasını savunuyoruz: mahalleler ve komşuluk birimleri, kullanım ve nüfus

bakımından çeşitlilik taşımalı, yerleşim alanları sadece otomobiller için değil toplu taşıma kullanımı ve yayalar için de tasarlanmalı, kentler fiziksel olarak tanımlanmış ve erişilebilir kamusal mekân ve kurumlara sahip olmalı, kentsel mekânların yerel tarihe, iklime, ekolojiye ve bina uygulamalarına saygılı mimarlık ve peyzaj mimarlığıyla biçimlenmesine dikkat edilmelidir.

- Kamu ve özel sektör liderlerinden, komünite aktivistlerinden ve çok disiplinli profesyonellerden oluşan geniş tabanlı bir kitleyi temsil ediyoruz. Yurttaş odaklı katılımcı planlama ve tasarım yoluyla, fiziksel çevre ile komünite inşası arasındaki ilişkiyi yeniden kurmaya kendimizi adadık. Ve son olarak;
- Evlerimizi, bloklarımızı, caddelerimizi, parklarımızı, mahallelerimizi, yerleşimlerimizi, kasabalarımızı, kentlerimizi, bölgelerimizi ve çevremizi geri almaya kendimizi adadık.

Yukarıda manifestodan hareketle Akım'ı, "*insan ölçekli mahallelere geri dönmek isteyen", "mekân yaratmaya (placemaking) ve kamusal alana büyük önem atfeden", "pragmatik", "komünitelerin işleyişi ve sürdürülebilirliği için kritik olan tasarıma odaklanan", "bütüncül", "kullanılmayan ve ihmal edilen atıl alanların geri kazanılmasını merkezine alan"," insanların sağlıklı ve mutlu hayatlar yaşayabilecekleri sürdürülebilir ve insan ölçekli yerler oluşturmakla ilgilenen", "yeşil ulaşımı destekleyen", "sürdürülebilirlik ilkesine bağlı", "normatif", "yapısalcı" veya en azından "determinist", "belirleyici" ve "idealist"lik çerçevesinde tasvir etmek mümkündür* (www.cnu.org, 2018; www.newurbanism.org, 2018; Kelbaugh, 2000, s. 285; Kelbaugh, 2001, s. 14.2; Veras ve Amorim, 2005, s. 269).

Yeni Şehircilik Akımı, 1996 yılında Şart'ı kabul ettiğinde bu belgenin sadece teoride kalmaması, rehber niteliğinde kamu politikalarına, gelişme süreçlerine, kentlerin planlanması ve tasarımlarına öncülük edebilmesi temel amacından hareket etmiştir. Bu doğrultuda Akım'ın amaçlarını ve ideallerini ana hatlarıyla belirten 27 ilke deklare etmiştir (www.cnu.org, 2018). Bu ilkeler Akım'ın uygulama alan ve düzeylerine göre ayrı ayrı tasarlanmış ve Yeni Şehircilik'in bütüncül yapısı da onu kırsaldan tüm kentsel alanlara kadar her düzeyde uygulanabilir kılmıştır (Ellis, 2002, s. 267). Moule'e göre Yeni Şehircilik düşüncesini benimseyen herkes bu ilkeleri tartışmasız kabul etmekte; hatta Yeni Şehircilik'in kendisi ile ilgili pek çok anlaşmazlık bulunsa da, ilkeler söz konusu olduğunda taraftarlar büyük oranda anlaşmaya varmaktadır. Fakat gerçekte olan, birden çok projeyi bir bütün olarak yönetmesi beklenen bir dizi ilkeden ibarettir (Steuteville, 2018, s. 132). Bu ilkelerin uygulanma düzeyleri ise *bölge*, *mahalle, semt ve koridor* ve *yapı adası, sokak ve bina*dır.

2.1. Bölge

Yeni Şehircilik Akımı, hem parçalar hem de bütünlerle ilgilendiğinden (Calthorpe, 1994, s. xi), metropol düzeyinden tek bir binaya kadar oldukça geniş bir alanda uygulama yapabilmektedir. Bölge, Akım'ın ilk ve en büyük düzeyi olarak ve her biri kendine özgü tanımlı bir merkeze ve sınıra sahip 'metropol, kent ve kasaba'dan oluşmakta (CNU, 1999, s. 13; www.cnu.org, 2019) ve sınırları topografya, su havzaları, kıyı şeridi, tarım alanları, bölgesel parklar ve nehir havzalarından oluşan coğrafi alanları ifade etmektedir (Yaro, 1999, s. 23). Akım'a göre bölge, günümüz ekonomisinin temel yapı taşlarından biri olduğu için hükümet politikalarının da bu gerçeği yansıtacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Calthorpe, 1999, s. 15). Dolayısıyla bölgesel ekonomiyi destekleyecek biçimde düzenlenen kentler ve kasabalarda iş imkânları ve uygun fiyatlı konutların dağılımı; yoksulluğun tek bir alanda yoğunlaşmaması gibi konular önem taşımaktadır (Richmond, 1999, s. 53). İlave olarak gelirlerin ve kaynakların, haksız ve yıkıcı rekabetten kaçınmak için bölgedeki kurumlarca paylaşılması da bölgenin ekonomik gücünün devamlılığı açısından önemlidir (Orfield, 1999, s. 65). Bölgenin diğer düzeylerle ve kendi etrafındaki alanlarla ilişki içinde olması (Arendt, 1999, s. 29), aynı zamanda bu alanlarda meydana gelen gelişme ve kalkınma eğilimlerinden de bağımsız olamayacağını göstermektedir (Grimshaw, 1999, s. 35). Ayrıca kent sınırında yer almayan gelişme alanlarının da banliyölere dönüşmemesi için benzer biçimde mevcut kentsel dokuyla bütünleştirilmesi; iş ve konut dengesinin gözetilerek planlanması gerekmektedir (Morris, 1999, s. 43). Metropollerin, kentlerin ve kasabaların bahsi geçen ilkeler doğrultusunda geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken temel kıstas ise Akım'a göre gelenekler ve tarihsel emsaller olmalıdır (Bothwell, 1999, s. 49). Son olarak bölgenin fiziksel organizasyonu ise otomobil bağımlılığının önüne geçecek ulaşım ağları ile desteklenmelidir (Arrington, 1999, s. 59).

2.2. Mahalle, Semt ve Koridor

Akım'ın ikinci düzeyi olan mahalle, semt ve koridor, Şart tarafından kalkınmanın ve yeniden yapılanmanın ana unsurları olarak kabul edilmektedir (Barnett, 1999, s. 73). Akım bu üç temel düzey aracılığıyla geleneksel şehircilik ilkelerini yeniden doğrulamak ve geleneksel kent formu ile modern kurum ve teknolojik ihtiyaçlar arasındaki çatışmaları çözmeyi amaçlamaktadır (CNU, 1999, s. 71). Mahalleler, insanların gündelik yaşamlarının dengeli bir karışımı olan kentleşmiş alanlar; semtler, tek bir faaliyetin egemen olduğu alanlar ve koridorlar ise mahalleler ile semtleri birbirine bağlayan ya da ayıran alanlar olarak tanımlanmaktadır (Duany ve Plater-Zyberk, 1994, s. xvii). Akım'a göre mahallelerin taşıması gereken temel

özellikler kompakt, yaya dostu ve karma kullanımlı olmasıdır (Plater-Zyberk, 1999, s. 79). Konut türlerinin ve fiyatlarının çeşitlilik taşıması, insanların etkileşimleri ve komünite duygularının gelişimi açısından önem taşımaktadır (Weiss, 1999, s. 89). Bu noktada gündelik yaşamın pek çok faaliyetinin yürüme mesafesinde olması (Kulash, 1999, s. 83) ve bu faaliyetlerin mahallelere ya da semtlere dengeli dağıtılması da, insanların otomobil kullanma zorunluluğunu ortadan kaldırarak toplu taşımaya ya da alternatif ulaşım yollarına yönelteceğinden (Lieberman, 1999, s. 101) insanların karşılaşma sıklıklarını ve etkileşimlerini artıracaktır (Moule, 1999, s. 105). Faaliyetlerin yanı sıra yeşil alanların da çeşitlilik içermesi ve belli bir yerde yoğunlaşmaması da Akım'ın tasarım ilkeleri arasında sayılmaktadır (Comitta, 1999, s. 113). Son olarak ise bu değişimlere rehberlik edecek kentsel tasarım kodları aracılığıyla (Lennertz, 1999, s. 109) tasarımların kent merkezlerinin canlandırılmasına büyük katkı sağlayacağı varsayılmaktadır (Norquist, 1999, s. 97).

2.3.Yapı Adası, Sokak Ve Bina

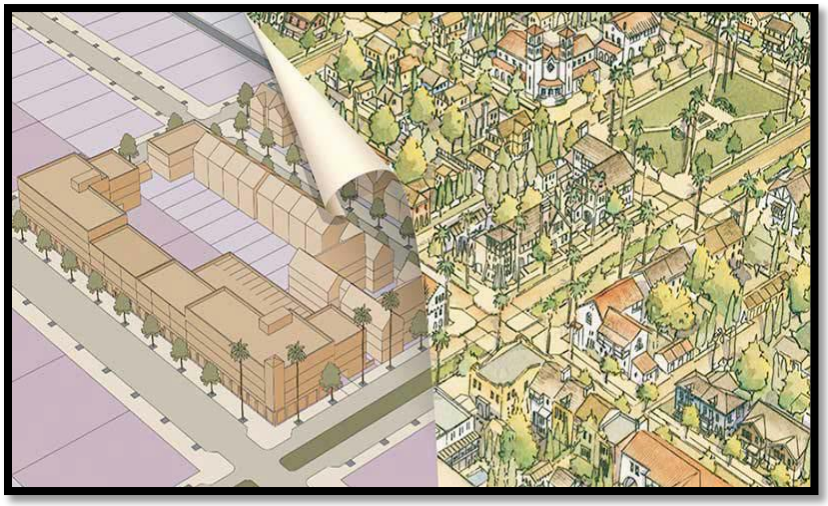
Akım'ın en küçük düzeyi olan yapı adası, sokak ve bina, bireysel yapılar aracılığıyla kamusal alanı güvence altına alma şekline işaret etmektedir. Bu üç düzey bir yandan birbirine bağlı iken öte yandan bir dereceye kadar birbirinin bileşenlerini içermektedir. Örneğin sokakları tasarlama kararı, yapı adaları ve binaların da kaderini belirlemektedir (Moule ve Polyzoides, 1994, s. xxi). Sokaklar yalnızca kentlerdeki ayırıcı çizgiler değil; aynı zamanda ortak mekânlar ve geçişlerdir. Tek bir sokak, her zaman sokak ağının bir parçasıdır. Yaya ve otomobil yoğunluğuna göre çeşitli sokaklar bulunmalıdır. Yapı adaları, şehrin bina dokusunu ve kamusal alanını ortaya koymaktadır. Yapı adalarının şekli, kare ya da dikdörtgen olabilmekle beraber, düzgün belli bir şekle de sahip olmayabilir. Tarihsel olarak en ideal boyutu minimum 250 maksimum 600 adım arasındadır. Bütün kenarları kamusal alanı tanımlayacak şekilde oluşturulan yapı adası, ağaçlı yürüyüş yolu, kaldırım ve yapıya yaklaşma sınırı olarak bölünmelidir. Binalar ise kentteki en küçük büyüme artışına sahip olan öğelerden biridir. Binalar yalnızca işlevlerine göre değil, türlerine göre de tasarlanır; inşa edilirler. Bu da zaman içinde binalarda çeşitli değişikliklerin yapılması konusunda esneklik tanımaktadır (Moule ve Polyzoides, 1994, s. xxii-xxiv). Akım'a göre bireysel mimari projelerin çevresiyle uyum içinde olması, mimari görsellikten önce gelmektedir (Polyzoides, 1999, s. 127). Yine kentsel mekânların canlandırılmasında da öncelik emniyet ve güvenliğe verilmekte; sokakların ve binaların tasarımında açıklık ve erişilebilirlik vurgulanmaktadır (Gindroz, 1999, s. 133). İlave olarak sokakların ve meydanların ilgi çekici bir biçimde tasarlanması da, insanların daha çok yürümesine, bu da komşularını ve içinde bulundukları komünitelerini tanımalarına yardımcı

olacak ilkelerdendir (Dover, 1999, s. 147). Akım'ın modern şehircilikte temel eleştirisi otomobillerin varlığından ziyade otomobil bağımlılığıdır. Dolayısıyla Akım tasarımlarında, çağdaş dünyanın gereksinimleri doğrultusunda, yayalara ve kamusal alanlara saygı çerçevesinde otomobiller için de yeterli alan yaratmaya çalışmaktadır (Farr, 1999, s. 141). Yapılacak tasarımların iklimi, topografyayı, tarih ve yapı pratiklerini dikkate alarak gerçekleştirilmesi, Akım'ın üzerinde durduğu noktalardan bir diğeridir (Kelbaugh, 1999, s. 155). Bu durum sadece görsellik açısından değil, aynı zamanda konum, hava ve kaynakların verimli kullanımı açısından da önem taşımaktadır (Schimmenti, 1999, s. 169). Kamusal alanların özel alanlar karşısında öncelenmesi gerektiği savına ithafen Akım, kamu binalarını kentin dokusunu oluşturan diğer binalardan ayırdığından ve bu binaların ve kamusal alanların komünite birliğini ve demokrasi kültürünü pekiştirme işlevi nedeniyle de daha özel bir formülasyonla tasarlanması gerektiğini ileri sürmektedir (Duany, 1999, s. 161).

3. Yeni Şehircilik Akımı Uygulama Örnekleri

Yeni Şehirciler tasarımlarında insanların benzersiz ve iyi planlamış mekânlarda yaşamak isteyeceği ve fiziksel çevrenin mutlu, sağlıklı ve refah içinde yaşamayla doğrudan ilişkili olduğu düşüncesinden yola çıkarak; yaşamak, çalışmak, alışveriş yapmak veya dolaşmak için otomobillere bağımlı olmadan gündelik yaşamlarını sürdürebilmek için uygun yapılar tasarlamayı temel amaç olarak belirlemişlerdir (www.cnu.org, 2019). Bu noktada geleneksel mahalle tasarımını (*Traditional Neighborhood Design-TND*) bu hedefleri mümkün kılabilecek bir planlama ilkesi olarak kabul etmişlerdir. Bu tasarım kompakt bir yapılaşmayı, 5 dakikalık bir yürüyüş süresini -ki pek çok insanın yürüyerek 400 metre mesafeyi katetmesine eşdeğerdir- yürüyüşle birlikte azalan otomobil kullanımını ve mahalleli ile artan gündelik karşılaşma ve sosyal temasları içermektedir (Katz, 1994, s. 4). Sonuç olarak ilkelerin uygulanması sonucunda Yeni Şehircilik Akımı'nın ulaşmak istediği görüntü Şekil 2'de gösterilmiştir:

Şekil 2. Yeni Şehircilik Akımı'nın Amacı:

Kaynak: Steuteville, 2018, s. 133.

Yeni Şehircilik, tasarımlarını daha önce de değinildiği üzere tek bir bina gibi küçük bir düzeyden, bölge gibi en büyük düzeye kadar uygulayabilmekte ve bu uygulamalar yeni bir yerleşme biçimi şeklinde olabileceği gibi kentsel dokunun yeniden inşası ya da yapılandırılması şeklinde de olabilmektedir. Çalışma kapsamında Yeni Şehircilik Akımı'nın resmi internet sitesindeki proje veri tabanı (www.cnu.org, 2020) her düzey için ayrı ayrı taranarak, Akım'ın planlama anlayışını yansıttığından proje özelliği olarak Geleneksel Mahalle Tasarımı (TND) seçilmiştir. Bu tarama sonucunda bölge düzeyinde *Kentlands* örneği, Akım'ın ilk ve oldukça popüler projelerinden biri olması ve kendinden sonra yapılan tasarımlara öncülük etmesi nedeniyle seçilmiştir. Mahalle düzeyinde yine en az Kentlands kadar bilinirliğe sahip, Akım'ın tamamlanan ilk projelerinden biri olan *Celebration* örneği tercih edilmiştir. Konut ve çevresini anlatan blok, sokak ve bina düzeyinde ise Akım'ın bu düzeyde proje veri tabanındaki tek örnek olması nedeniyle de *Swann Wynd* örneği incelenmiş ve bu örneklerin Akım'ın temel felsefesi ile ne ölçüde uyuştuğu değerlendirilmiştir.

3.1. Bölge: Kentlands

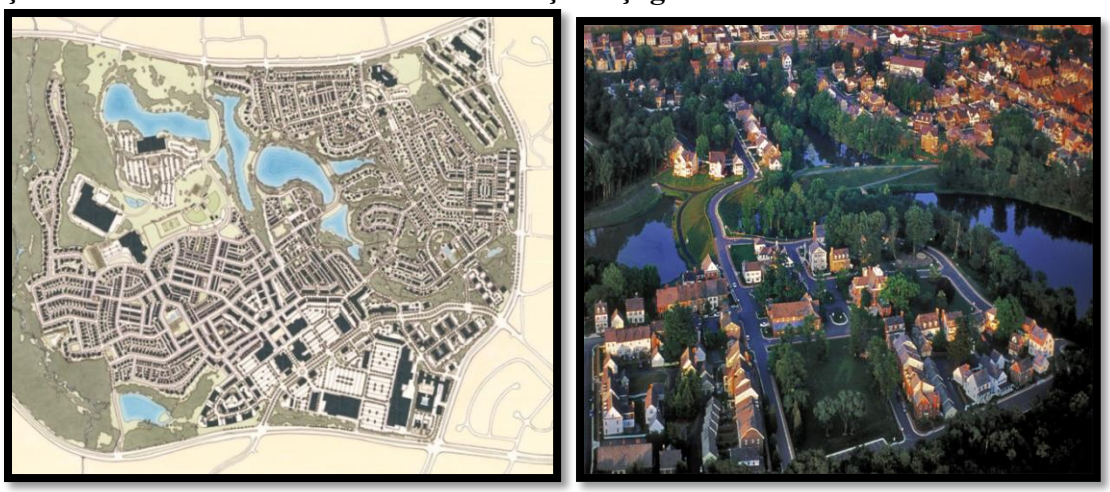
İlk Yeni Şehirci gelişmelerden biri olan Kentlands, 1988 yılında ABD'nin Maryland eyaletinde bulunan Gaithersburg'da inşa edilmiştir. 1987'de yerel geliştirici Joe Alfandre, Otis Beale Kent'in en geniş çiftlik mülkünden 140,8 hektar (352 acre[**]) satın almış ve buranın DC'de bulunan mahallelere benzer bir yere dönüştürülmesine karar vermiştir. Bunun üzerine Alfandre, kasabanın tasarlanması için Andres Duany ve Elizabeth Plater-Zyberk'le (*DPZ*)

[**] 1 acre= 0.4 hektar=4 dönüm

görüşmeler yapmış; DPZ de kent yetkilileri ile halkı bir araya getirip, beş günlük bir atölye çalışması yaparak, komşular arasında düzenli etkileşimi kolaylaştırmak için birbirine yakın konutlar inşa etme, yürünebilir, karma kullanımlı bir gelişme planı üzerinde anlaşmışlardır. Bu atölye çalışmaları sonunda Viktorya Dönemi tarzından, sömürge mimarisine; Amerikan zanaatkar mimarisinden neoklasik dönem mimari tarzına kadar çeşitli tarihi emsalleri birleştirerek şehre organik bir hava katılabileceği noktasında fikir birliğine varılmıştır. Kentlands'ın tasarımında geleneksel banliyö gelişiminin tam tersi bir planlama anlayışı izlenmiştir. Çıkmaz sokaklara hiç yer verilmemiş, bunun yerine kent merkezine uzanan ve birbiriyle bağlantılı ara sokaklar ön planda tutulmuştur. Banliyölerde sıkça görülen evlerin önlerinde bulunan bireysel yeşil alanlar kullanılmayarak, evler yola daha yakın bir biçimde konumlandırılmıştır. Otomobiller göz ardı edilmeden ancak sokak manzarasını ve yaya yollarını da daraltmadan garajlar inşa edilmiş ve bir tür geçit yardımıyla ev ile garaj arasında bağlantı sağlanmıştır. Orijinal tasarımda kent merkezinde bir alışveriş merkezi olmasına karşın, Akım'ın karma kullanımlı ve yaya odaklı bölgeler oluşturma fikri doğrultusunda, planda küçük dükkânlar ve mağazalar yürünebilir bir ana caddeye konumlandırılmış ve daha geleneksel bir tasarım yapılmıştır. Bu ana caddede ayrıca bir sanat merkezi, çocuk bakım ünitesi, kilise ve ilköğretim okulu da bulunmaktadır. Evlerden bu alanlara otomobilsiz erişimin sağlanmasının yanı sıra büyük istihdam merkezlerine ve belli başlı destinasyonlara da toplu taşıma ağlarıyla bağlantı sağlanmıştır. Yaşam alanı, iş-çalışma alanı, alışveriş alanı, kamusal ve kültürel alanlar da dâhil olmak üzere 6 komşuluk birimi tasarlanmıştır. Farklı yaş grubu, ekonomik düzey ve ailedeki birey sayısına göre farklı tip ve büyüklükte evler yapılmış ve yaklaşık olarak 5000 nüfusu barındırabilecek 1600 konut birimi planlanmıştır. DPZ tasarımında, mevcut alanın tarım arazisi niteliğini koruma düşüncesini izlemiş ve bunun sadece sürdürülebilir bir tasarım stratejisi değil, aynı zamanda orada yaşayanları o bölgenin yerel tarihinden de koparmama stratejisi de olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca bölgede bulunan birkaç göl de orijinal haliyle korunmuş ancak yağmur suyu akıntısı ve noktasal olmayan kaynak kirliliğini yönetmek gerekçeleriyle genişletilmiştir. Sonuç olarak DPZ'ye göre bu tasarım tamamen Yeni Şehircilik ilkeleri doğrultusunda tasarlanan bir kasaba ve komünite görünümü sergilemektedir. Kentlands bu tasarımıyla 1991 yılında ödüle layık görülmüş ve kendinden sonraki kentsel tasarım projelerine ilham vermiştir (www.cnu.org, 2020; www.dpz.com, 2020; Katz, 1994, s. 31-44). İlerleyen süreçte bölgenin ekonomik güçlerinden biri haline gelen Kentlands'da emlak fiyatları da bu gücü göstererek nitelikte artış göstermiş farklı konut tiplerine göre farklı bedeller

biçilmiştir. Örneğin kat mülkiyeti esasına dayanan apartman dairesi (*condos*)[††] $252.900 ile $789.900 arasında; şehir evleri (*townhouses*)[‡‡] $279.900 ile $599.900 arasında; müstakil evler (*single-family houses*) ise $495.900 ile $1.095.000 arasında değişiklik göstermektedir (www.choicerealestate.net, 2020).

Şekil 3. Kentlands'ın Nazım Planı ve kuşbakışı görünümü:

Kaynak: www.dpz.com, 2020; Katz, 1994, s. 31

Şekil 4. Kentlands ana cadde ve sokak manzaraları:

Kaynak: www.dpz.com, 200.

3.2. Mahalle, Semt ve Koridor: Celebration

Orlando, Florida'da 1994 yılında inşa edilen Celebration, Walt Disney'in fikirleri üzerine kurulmuştur. Ölmeden önce Walt Disney, teknolojinin gündelik yaşamla mükemmel bir biçimde bütünleştiği "Yarının Deneysel Prototip Komünitesi" (*Experimental Prototype*

[††] Birimleri ayrı ayrı sahip olunan bir apartman, ofis binası veya diğer çok üniteli bir kompleks; her sahip satın alınan bireysel birime kaydedilebilir bir tapu alır (Ching, 1995, s. 139). Her sahibin kendi dairesinde% 100 mülkiyeti vardır; koridorlar, asansörler, sıhhi tesisat vb. ortak unsurların kısmi mülkiyeti vardır (Harris, 2006, s. 245).

[‡‡] Ortak kaldırımların katıldığı bir şehirdeki sıra evlerden biri (Ching, 1995, s. 139).

Community of Tomorrow-EPCOT) fikrini önermiş, ancak yaşamı bu düşüncelerin hayata geçirilmesine yetmemiştir. 1990'ların başında Walt Disney Şirket CEO'su Michael Eisner, şirketi bir gayrimenkul haline getirmek ve EPCOT projesinin bazı temalarını uygulamaya koyabilmek için bir köy oluşturmaya karar vermiştir. Bu kararı vermesinde Seaside'daki DPZ'nin çalışmaları etkili olmuş ve projesinde Yeni Şehircilik Akımı'nın ilkelerini kullanmaya karar vermiştir. Celebration'ın nazım planı Cooper, Robertson&Partners ve Robert A.M. Stern'in ortak çalışmalarının bir ürünü olarak geleneksel bir Amerikan kenti şeklinde tasarlanmıştır. Yeni Şehircilik Akımı'nın tek tipleşme karşıtı söylemleri dikkate alınarak her bina farklı bir tasarımcı tarafından ve kendi mimari tarzı doğrultusunda yapılmıştır. Hatta kamusal binalara ayrıca önem verildiğinden postane ve banka gibi kamu binaları Robert Venturi ve César Pelli gibi ünlü mimarlara yaptırılmıştır. Mahalle düzeyinde bir örgütlenme biçiminde tasarlanan Celebration'da da Akım'ın izlerini takip eden diğer projelerde olduğu gibi banliyö tasarımının karşıtı gelişmeler bulunmaktadır. Öncelikle gerçek kentler ve mahallelere özgü heterojen yapıyı inşa etmek ve korumak temel amaç olarak belirlenmiş ve bu heterojenlik adına demografik çeşitlilik ve farklı tip ve fiyatta konut üretilmesi adına çalışmalar yapılmıştır. Yeni Şehircilik Akımı'nın karma kullanımlı mahalleler oluşturma çağrısına yanıt niteliğinde ise golf sahası, havuz, çeşitli mağazalar ve restoranlar ile dolu bir kent merkezi tasarımı yapılmış ve bu faaliyetlere yürüyerek erişimin sağlanması adına bağlantılı ara sokaklar planlanmıştır. Celebration'ın tasarımda da iddia edilen, bu yürünebilirlik ve dar sokaklarla, geleneksel dükkânlar ve karma kullanımla sosyal etkileşim ve komünite duygusunun geliştirilebileceğidir. Toplamda 8 köy şeklinde tasarlanan Celebration yaklaşık olarak 20.000 sakini barındıracak şekilde 1960 hektarlık (4.900 acre) bir alanda planlanmıştır. Kentlands'de olduğu gibi Celebration'da da otomobiller göz ardı edilmemiş ve garajlar evlerin kapısına değil, sokaklara yerleştirilmiştir. Celebration, Akım'ı takip eden bu tasarımıyla 2001 yılında Urban Land Insitute tarafından "Yılın En İyi Komünitesi" seçilmiştir (www.cnu.org, 2020; www.ramsa.com, 2020). Tasarımcısı Robert A. M. Stern'in ifadesiyle Celebration, "geleneksel kent fikrini, kentin ruhuna yansıtan ancak insanların yaşam biçimlerini modern bir biçimde yeniden ele alan" bir inşa süreci geçirmiş ve Akım'ın dayandığı ilkeleri korumak ve onları geliştirmek gibi bir görevi üstlenmiştir (celebrationfoundation.org, 2020). Celebration'da da emlak değerleri farklı tipteki konutlara göre değişiklik göstermektedir: Müstakil evler $374.000 ile $3.100.000 arasında; kat mülkiyeti esasına dayanan apartman daireleri $109.000 ile $495.000 arasında; şehir evleri $258.186 ile $749.000 arasında değişiklik göstermektedir (www.zillow.com, 2020).

Şekil 5. Celebration Kuşbakışı Görünüm:

Kaynak: www.ramsa.com, 2020.

Şekil 6. Celebration sokakları:

Kaynak: www.cnu.org, 2020; www.ramsa.com, 2020.

Şekil 7. Belediye Binası ve Postane:

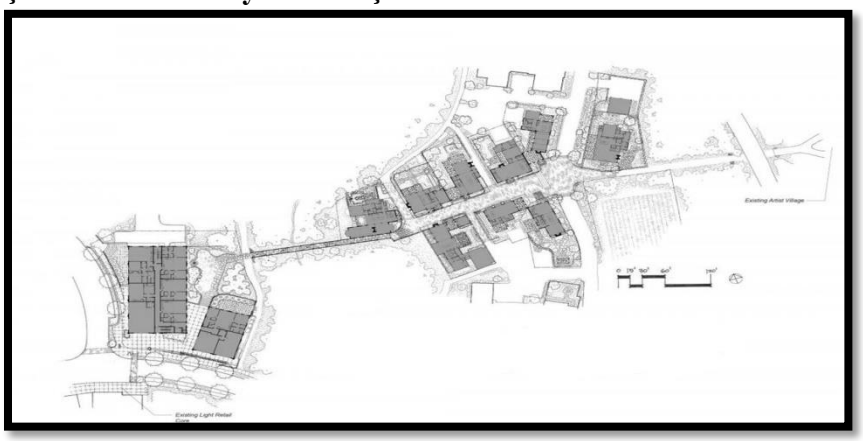
Kaynak: www.thoughtco.com/, 2020.

3.3. Yapı Adası, Sokak ve Bina: Swann Wynd

Serenbe'deki Swann Wynd evlerini tasarlamaya davet edilen Rhinehart Pulliam&Company, Chattahoochee Hills, Georgia'da ormanlık alanda planlanmıştır. Bir dizi konut alanını, ana caddeyi ve sanatçı köyünü birbirine bağlayan yaya odaklı bir planlamaya

sahip olan Swann Wynd, Rhinehart Pulliam&Company'e göre komünite ve aktif bir yaşamı odağına alan ve ekolojik bilince sahip müşteriler için tasarlanmıştır. Fakat projenin yapıldığı alan, oldukça zor bir topografyaya sahip olduğundan, geometri ve program açısından bu topografya gözetilerek planlama yapılmıştır. Projenin temel amacı, evlerin önündeki caddeleri bir yaya sokağına dönüştürmek ve günümüzdeki otomobil-insan ilişkisini tersine çevirmeye çalışmaktır. Nitekim evler sokak kenarı olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle yayaların yürürken bu evlere dokunabileceği mesafe hesaplanmıştır. Dolayısıyla evlerin iç tasarımları bu mesafeyi ve evlerin özel alanlarının mahremiyetini gözetecek şekilde düzenlenmiştir. Yerel malzemelerle Cotswolds'daki İngiliz mezralarından esinlenilerek derenin üzerine bir yaya köprüsü tasarlanmıştır. Köprünün karşısında ise evler ve mağazalar, küçük bir ticari kavşak oluşturmaktadır. Küçük ve gizli otoparklar ile özel garajlar da dâhil olmak üzere otomobillerin varlığına ilişkin çeşitli çözümler sunulmuştur. Önceki örneklerde de olduğu üzere bu garajlar insanların yürümesine engel teşkil etmeyecek biçimde konumlandırılmış ve kamusal alanların ve sokakların olağan görüntüsüne zarar vermeyecek şekilde planlanmıştır. Tasarımın yapıldığı Serenbe'de 10 hektarlık (25 acre) bir organik çiftlik, sezonluk Çiftçi Pazarı, komünite destekli tarım programı ve yollar ve kaldırımlar boyunca yaban mersini çalılıları da dâhil olmak üzere yenilebilir peyzaj bulunmaktadır. Swann Wynd'da, 0,3 hektarda dükkanlar, 33 konut birimi, kiralık daireler, müstakil evler, bitişik ve ayrık evler de dâhil olmak üzere 0,84 hektarlık (2.1 acre) alanda konumlandırılmıştır. Bu tasarımda en çok dikkat çeken ayrıntı, kent ve kırın bir bütün olarak sunulmaya çalışılması ve yeşil alanlarda farklılaşmaya gitme çabasıdır. Bu tasarım dolayısıyla Swann Wynd, Rhinehart Pulliam&Company, Architecture and Design'a 2018 CNU Charter Ödülü kazandırmıştır (www.rhinehart-pulliam.com, 2020; www.cnu.org, 2020). Konut tiplerinde farklılık olmamakla birlikte, şuanda evlerin piyasa değeri ise $589.000 ile $1.299.000 arasında değişmektedir (www.zillow.com/, 2020).

Şekil 8. Swann Wynd Yerleşim Planı:

Kaynak: www.cnu.org, 2020.

Şekil 9. Swann Wynd'da Evlerin Dizilimi:

Kaynak: www.rhinehart-pulliam.com, 2020.

Tablo 2. Yeni Şehircilik Akımı Geleneksel Mahalle Tasarım Projeleri:

Düzey	Yerleşim	Yılı	Firma	Konum	Büyüklük	Donatı	Konut Tipi	Emlak Fiyatı
Bölge	Kentlands	1988	Duany& Plater Zyberk	Maryland	352 acre; 5000 nüfus; 1600 konut	Mağazalar; göl; sanat merkezi; çocuk bakım ünitesi; kilise; ilköğretim okulu	Karma (müstakil evler; apartman daireleri; şehir evleri vb.)	$252.900 - $1.095.000
Mahalle	Celebration	1994	Robert A.M. Stern Architects	Florida	4900 acre; 20000 nüfus; 3500 konut	Parklar; suyolları; doğal ormanlık alan; golf sahası; havuz; mağazalar; restoranlar	Karma (müstakil evler; apartman daireleri; şehir evleri vb.)	$109.000 - $3.100.000
Konut ve çevresi	Swann Wynd	2004	Rhinehart Pulliam & Company	Georgia	2.1 acre; 33 konut birimi; 650 nüfus	Dere; köprü; mağazalar; organik çiftlik; cumartesi pazarı; yenilebilir peyzaj	Karma konut tipi mevcut değildir.	$589.000 - $1.299.000

Üç düzeyde de örnekleri incelenen projelerin gerek görsellerinde gerekse de sosyal donatı ve piyasa fiyatlarında üst gelir grubuna hitap ettiği açıktır. Fakat üç düzeyde de büyüklük, nüfus ve konut birimi dağılımı Akım'ın ilkeleri ile paralellik göstermektedir. İncelenen örnekler, yürünebilir tasarımlara işaret etmekte ve donatılara 5-10 dakika yürüme mesafesinde konumlandırıldığından gündelik ihtiyaçların giderilmesinde otomobil zorunluluk olmaktan çıkmaktadır. Ancak yine de Akım'ın tasarımlarında otomobiller tamamen dışarıda bırakılmamıştır. Keza ısrarla belirtildiği üzere Yeni Şehircilik otomobil karşıtı değil; sadece otomobilin fazla kullanımına karşıdır. Dolayısıyla tasarımlarda otomobiller için alanlar yaratılmasına dikkat edilmiş ve otoparklar ve garajların planlanmasına da önem verilmiştir. Yine tüm düzeylerde yakın çevrelerine ve komşu bölgelere toplu taşıma ağlarının olduğu belirtilmiştir. Kentlands ve Celebration konut tiplerinde farklılık yaratarak, farklı gelir ve demografik özellikteki insanları barındırabileceğini iddia etse de, konutların emlak fiyatlarının alt limiti dahi, bu tasarımlarının kapılarını her gelir düzeyindeki insana açmadığını göstermektedir. Yakın geçmişte (2018) konut tasarımları ile ödül alan Swann Wynd'da ise konut tiplerinde ayrım görülmemekte; daha çok satılık/kiralık, oda sayısında farklılaşma gibi

özellikler değişiklik göstermektedir. Buradaki emlak fiyatları da üst gelir grubuna hitap etmekte; dahası proje tanıtımında "ekolojik olarak bilinçli olan müşteriler için tasarlamıştır" (www.rhinehart-pulliam.com, 2020) ibaresi esasında tasarımların yine üst gelir grubu için yapıldığına işaret etmektedir. Akım'ın kent ile kırı bir arada tutma ve bütünleştirmeye ilişkin ilkesi her üç düzeyde de korunmuştur. Ayrıca üç düzeyde de yeşil alanların çeşitlilik gösterdiği ve sınırların ve koridorların doğal yeşil alanlarla planlandığı da dikkat çeken hususlardan biridir. Dahası doğal sınırların tasarlanması sürecinde bölgenin topografyası, iklimi ve tarihsel yapısı göz önünde bulundurularak bunların uyum içinde planlanmasına dikkat edilmiştir. Kamusal alanların Akım için oldukça önemli olduğu, incelenen örnek tasarımlarda da hissedilmekte ve pek çok işlevin bir arada bulunduğu kamusal alanlar, ayrı ayrı tasarımcılar tarafından ancak kendi içinde bütünlüğünü koruyacak biçimde tasarlanmıştır. Hatta Celebration'ın kamusal alan donatıları için oldukça ünlü mimarlardan destek alınmıştır. Akım'ın geleneksellik vurgusu ve tarihin belli bir döneminden beslenerek tasarımlarına bunu yansıtması, yukarıdaki projelerde de görülmektedir. Hatta Kentlands'ın tasarımında tek bir dönem değil, çeşitli tarihi tarzlar birleştirilerek şehre organik bir hava katılmaya çalışılmıştır. Bilhassa mahalle düzeyinde Akım'ın kompakt, yaya dostu ve karma kullanım ilkesi, mahalle düzeyinde incelenen Celebration'da uygulamaya çalışılmış ve büyük oranda da başarı sağlanmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

1990'lı yıllarda Amerikan banliyöleşmesinin yaratmış olduğu çevre kirliliği, kent merkezlerinin çöküntü alanları haline gelmesi, sosyo-mekânsal ayrışma, yalnızlaşma, sağlık kalitesinde düşme, araba kullanımının artması, komşuluk ilişkilerinde kopma gibi sorunlara alternatif bir planlama ve tasarım hareketi olarak ortaya çıkan Yeni Şehircilik Akımı, mekânlar arasındaki mesafelerin azaltılmasıyla; arazi kullanımında farklılaşmayla; farklı demografik ve ekonomik özelliklere sahip kişilerin birlikte ikamet etmesine olanak tanıyacak farklı tipte konutların üretilmesiyle; otomobile alternatif ulaşım çeşitleri ve ağları ile toplu taşımanın teşvik edilmesiyle bu sorunların aşılabileceğini iddia etmektedir. Dolayısıyla Yeni Şehircilik, kentlerin inşasını belli başlı ilkelere dayandırarak sadece yaşamak için değil; çalışmak, boş zamanı geçirmek, eğitim almak gibi pek çok faaliyetin bir arada yapılmasına imkân veren yürünebilir, kompakt ve canlı, yaşanabilir ve etkileşimi yüksek yerler tasarlayan bir harekettir. Özellikle kendi kendine yetebilir mahallelerin tasarlanması Akım'ın üzerinde en çok durduğu konulardan biridir. Herhangi bir gündelik ihtiyaca yakın çevrede erişilebilmesi; araba kullanımının zorunluluk olmaktan çıkması yaşam kalitesini artıracak ve komünite bağlarını

kuvvetlendirecek nedenlerdendir. Ancak son yıllarda tüm popülaritesine ve bu oldukça iyimser bakış açısına karşın Akım'ın projelerine ve ilkelerine bazı eleştiriler yöneltilmiştir. Bu noktada sorulması gereken Akım'ın gerçekten çeşitlilik, yoğunluk, yürünebilir ve etkileşimi yüksek insanların bir arada bulunduğu başarılı projelere mi yoksa elitist, ayrımlaştırıcı ve yeni bir banliyöleşmeye zemin hazırlayan başarısız projelere mi imza attığıdır.

Bu soru doğrultusunda Akım'a yöneltilen en önemli eleştirilerden biri Akım'ın ilkelerine ilişkindir. İlkelerin abartılı, ampirik dayanaktan yoksun ve şüpheli bir biçimde salt Akım'ın iddiaları çerçevesinde geliştirilen hipotezleri test etmeye odaklanması; sosyal bilimler alanına ciddi bir katkıda bulunmaması (Brain, 2005, s. 218); bu denli katı ve keskin bir çizgiye sahip olması, Akım'ın şehirciliğin doğası ile örtüşememesiyle sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla bu ilkelerin yalnız ütopik birer ilke olarak kağıt üzerinde kaldığı iddia edilmektedir (Ellis, 2002, s. 276). Ancak Bohl'a (2000, s. 777) göre bu iddia yersizdir. Nitekim Yeni Şehircilik Akımı'na ilişkin literatür, "sosyal bilimsel teori oluşturma ve ampirik test yapmayı değil; bunun yerine pazarlama ve manifestosunu içermektedir". Ellis (2002, s. 273) de Akım'ın teorik veya akademik bir girişim değil, uygulamaya dayalı bir hareket olduğunu ifade etmektedir. Yine Brain da (2005, s. 218) yerleşim alanlarının tasarlanmasının ya da bu alanlarda değişikliğe gidilmesinin kaçınılmaz olarak sosyolojik ve politik dayanaklar gerektirmesi kabulüyle birlikte, Yeni Şehircilik'in salt tasarım pratiğine odaklandığını belirtmektedir. Bohl'un savunusu ise Akım'ın yalnızca piyasaya hitap ederek, beyaz ve elitist bir hareket olduğunu iddia eden başka bir eleştiriyi gündeme getirmektedir. (Jacobsen, 2006, s. 33). Dahası Akım daha fazla ev satabilmek için alıcıları estetik zevklerine göre ayırmayı amaçlayan bir pazarlama hilesi (Ford, 1999, s. 247; McCann, 1995; Falconer Al-Hindi ve Staddon, 1997) ile sistemini devam ettirmektedir. Dolayısıyla bu hareketin kaçınılmaz sonucunun ise soylulaştırma olduğu ifade edilmektedir (Retana vd. 2014, s. 13). Ayrıca Yeni Şehircilik'in savunucularına göre bu yüksek fiyatlar, banliyö alternatifine göre daha iyi hizmet alımından kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle insanlar, banliyö yayılımından daha farklı bir şey için, daha fazla ödemeye hazır bulunmaktadır (Jacobsen, 2006, s. 33). Bu eleştiriye cevaben Talen (2010, s. 493) Akım'ın beyaz elitist bir hareket olarak kodlanmadan önce "arzu edilen yerlerde uygun fiyatlı konutların ABD arsa ekonomisinin temel ilkelerine aykırı olduğu gerçeğini" gözden kaçırmamak gerektiğinin altını çizmektedir. Akım'ın ilkelerinin ütopik bir resim çizdiği eleştirisi ise Rees'e (2003, s. 93) göre doğru değildir. Nitekim Akım'ın fikirlerinin çizim tahtasında kalmak yerine, gerçekten inşa edilmesi ve inşa edilen alanlarda yaşamın devam etmesi, onun diğer ütopik fikirlerden farkını göstermektedir. İlave olarak Akım'ın ilkelerinin tek tek sıralanması ve oldukça katı olması noktalarında Talen dürüst davranılması gerektiğini ve bu ilkelerin tasarımı

kısıtlayıcı bir yanının da olduğunu belirtmektedir. Ancak öte yandan yine bu ilkelerin varlığı, tasarım kararlarında önemli olan değerlerin ortaya konulmasını ve o kararların netleştirilmesini sağlamaktadır (Steuteville, 2018, s. 134).

Yeni Şehircilik Akımı'nın, banliyö kentsel gelişme modeli ve onun neden olduğu kentsel sorunları ortadan kaldırma amacı doğrultusunda şekillenmesine karşın, Akım'a yöneltilen eleştirilerden biri de, "kılık değiştirmiş banliyöler" (Marshall, 2007; Trudeau ve Malloy, 2011, s. 424) olarak da ifade edilen yeni bir banliyö modeline (Leung, 1995; Barber, 1997) ya da sebep olmasıdır. Diğer bir ifade ile Yeni Şehircilik esasında banliyöleri korurken, onların küçük bir kasaba modelini yaratmakta; bu da onları tam anlamıyla herhangi bir geleneksel anlamda şehir yapmaya yetmemektedir (Marcuse, 2000, s. 5). İlave olarak, Akım'ın yayılma karşıtı söylemlerinin altında yatan nedenlerin başında araba kullanımının azaltılması yatmaktadır. Ancak Yeni Şehircilik tasarımlarında araba kullanımının azaldığına ilişkin de çok az kanıt bulunmaktadır (Davies ve Townshend, 2015, s. 41). Buradan hareketle Akım, ulaşıma ilişkin konularda da eleştiriye maruz kalmış ve bu yayılma karşıtı (!) hareketin esasında alternatif ulaşımları desteklemediği, bireysel araçların kullanımını devam ettirdiği ifade edilmiştir. Ayrıca Akım'ın "alternatif ulaşım politikaları ile trafik sıkışıklığı ve hava kirliliği azalacak; yaşam kalitesi aratacak" iddiası; banliyö alanlarında yüksek yoğunluk olmadığından, kent merkezindeki otomobil kullanımından daha fazla zarar vermeyecektir (Cox, 2001). Fakat Jacobsen (2006, s. 34) de Akım'ın salt ulaşım ve otomobil kullanımıyla eleştirilmesini haksız bulmakta ve Akım'ın zaten otomobil kullanımına değil, her seyahatte araba kullanımına karşı çıktığının altını çizmektedir.

Yeni Şehircilik Akımı'na yöneltilen eleştirilerden bir diğeri Akım'ın tasarımlarının, insanların birbiriyle daha fazla temasta bulunmasına imkân sağlamak üzere yapılması, mahremiyet ve bireyselliğin zedelenmesine ilişkindir. Bir komüniteye ait olmak istemeyen; gizliliği ihlal edilmiş hisseden ve bireyselliği tercih edenler, garajlarını paylaşmak istememekte, komşularıyla yakın ilişki kurmayı tercih etmemektedir (Briney, 2019). Yeni Şehircilik Akımı'nın, "yaşa, çalış ve zaman geçir" sloganı her zaman gerçekleri yansıtmamaktadır. Fikir elbette tartışmasız bir biçimde iyi olsa da 21. yüzyıl bunun hayata geçirilmesinde pek cömert değildir. Nitekim Akım'ın bu tasarımları aynı komünite içerisinde yaşamaya ve zaman geçirmeye elverişli olsa da, çalışmak için yine arabalarına binip bu komünite dışındaki yerlerde işlerine gitmektedir. Dolayısıyla Yeni Şehircilik yeni bir yaşam biçiminden ziyade mesai bitiminde ve hafta sonları bir yaşam tarzı seçimi haline gelmektedir (Halbur, 2008). Ayrıca Marcuse'a (2000, s. 4) göre, geçmişte çok nadir bir biçimde varolan bir komünite biçimine geri

dönme iddiası tarihsel olarak yanlıştır: Yeni Şehircilik'in resmettiği bu geçmiş, esasında varolmayan bir geçmiştir. Dolayısıyla esasında yaratılmaya çalışılan bir komünite değil, onun bir görüntüsüdür. Yapılı çevrenin sosyal çevre üzerinde etkisi olduğunu savunan Yeni Şehirciler yapılı çevrenin, erişebilirlik, yürüyüş yapma ve bisiklet sürme, komünite duygusunu teşvik etmek gibi amaçlar için tasarlandığını iddia ettiğinden, eleştirdikleri eski modernist planlama hareketleriyle aynı mekânsal determinizm hatasına düştüğü için eleştirilse de (Fainstein 2003, 182-184), planlama ve tasarımla çevrenin davranış ve yaşam kalitesini etkileyebileceği bilinmektedir (Ittleson, 1974; Proshansky vd. 1983; Benfield vd., 1999; Peponis ve Wineman 2002; Frumkin, vd. 2004). Ancak tüm bu eleştirilere karşın Yeni Şehircilik'in tüm güncel kentsel sorunlara bir çözüm üretebileceğini düşünmek aldatıcı olacaktır. Nitekim Akım'ın savunucuları da fiziksel çözümlerin tek başına yeterli olmayacağını ancak sorunların çözümünde bir adım olacağını Akım'ın ilkelerinde vurgulamaktadır. Ayrıca neredeyse tüm kentsel form teorileri gibi Yeni Şehircilik Akımı'nın da gücünün sınırlı olduğunu ve sihirli bir değneğe sahip olmadığını kabul etmek gerekmektedir (Southworth, 2003, s. 225). Yeni Şehircilik sihirli bir değnek olmasa da, çözümlerin sadece bir kısmını kapsayan, planlama politikaları, tasarım ilkeleri ve uygulama stratejileri ile çağdaş şehirlerin artan zorluklarına çözüm geliştirmeye alternatif bir yaklaşım sunduğunu da kabul etmek gerekmektedir (Fulton, 1996, s. 29; Pavlovich Howard, 2005, s. 40).

Sonuç itibariyle Yeni Şehircilik Akımı özellikle Türkiye açısından değerlendirildiğinde, gerek uygulamada gerekse akademik alanda oldukça yeni bir harekettir. Nitekim alana ilişkin kapsamlı çalışma sayısı oldukça azdır. Ağırlıklı olarak mimarlar ya da şehir planlamacıları tarafından yapılan bu kısıtlı sayıdaki çalışmalar (bkz. Gökşin, 2001; Önüç, 2002; Özdemir, 2005; Başaran, 2006; İstif, 2009; Tekin, 2010; Özdal, 2010), Akım'ın ilkelerinin İstanbul'da, şehrin dışında elitist, kapalı ve korunaklı homojen bölgelerde değerlendirilmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu durum da Yeni Şehircilik Akımı'nın sınırlı bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Ancak Yeni Şehircilik Akımı'nın uygulama alanları yalnızca yeni oluşturulan yaşam alanları değildir. Bu anlamda Akım, kentsel dönüşüm alanlarında ya da sosyal konut projelerinde veya tarihi bir alanın restore edilmesinde yararlanılmaya oldukça açıktır. Diğer bir ifadeyle Akım'ın tasarımlarının elitist ve sosyo-mekânsal ayrışmayla sonuçlandığı gerçeğinin yanı sıra Akım, farklı alanlarda ve farklı düzeylerde hayata geçirilebilirse farklı sonuçlara ulaşmak mümkün olabilecektir. Dahası Yeni Şehircilik Akımı'nı 'moda' olarak tabir edilen 'balon' hareketlerden ayrı tutmakta fayda bulunmaktadır. Çünkü Akım'ın banliyöleşme gibi oldukça köklü bir kentsel krizin karşısına yeni bir kentsel gelişim modeli önermesi ve bu öneriyi, 19. yüzyılının başından itibaren planlama ve kent sosyolojisinin önemli teorik

dayanaklarından beslenerek geliştirmesi, köklerinin ve dayanaklarının gelip geçici olmadığının işaretidir. Ancak Akım'ın bu haliyle çalışılmaya ve geliştirilmeye muhtaç olduğu; salt kısıtlı uygulama alanları ve ölçekleri ile değerlendirmenin de Akım'ı anlaşılabilir kılmaktan uzaklaştırdığı açıktır.

Kaynakça

Alexander, C., Ishikana, S., Silverstein, M., Jacobsen, M., Fiksdahl-King, I., ve Angel, S. (1977). *A pattern language*, New York: Oxford University Press.

Andreescu, V. ve Besel, K. (2013a). Introduction. Karl Besel ve Viviana Andreescu (Ed.), *Back to the future New Urbanism and the rise of neotraditionalism in urban planning (ss. xiii-xvi).* USA: University Press of America.

Andreescu, V. ve Besel, K. (2013b). Lewis Mumford and Jane Jacobs as precursors of New Urbanism: residents' reaction to different urban visions. Karl Besel ve Viviana Andreescu (Ed.), *Back to the future New Urbanism and the rise of neotraditionalism in urban planning (ss. 15-28).* USA: University Press of America.

Arendt, R. (1999). Three. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 29-34).* USA: Mc Graw Hill.

Arlı, A. (2018). Takdim. Robert E. Park ve Ernest W. Burgess, *Şehir kent ortamındaki insan davranışlarının araştırılması üzerine öneriler, (Pınar Karababa Kayalıgil, Çev.).* Ankara: Heretik Yay.

Arrington, G. B. (1999). Eight. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 59-63).* USA: Mc Graw Hill.

Artibise, Y. (2010). *The abc's of urbanism.* Erişim Tarihi: 21 Şubat 2019, http://yuriartibise.com/abcs-of-urbanism-ebook/.

Aseltine, E. (2007). New Urbanism. George Ritzer (Ed.), *The Blackwell encyclopedia of sociology*, Blackwell Publishing Ltd.

Bairner, A. (2007). City. George Ritzer (Ed.), *The Blackwell encyclopedia of sociology*, Blackwell Publishing Ltd.

Barber, J. (1997). Where the American dream lives on, *The Globe and Mail, June A2.*

Barnett, J. (1999). Ten. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 73-78).* USA: Mc Graw Hill.

Başaran, F. (2006). *Transformation of American dream from suburbia to new urbanism* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Benfield, F. K., Matthew R., ve Donald D. T. C. (1999). *Once there were greenfields: how urban sprawl is undermining America's environment, economy, and social fabric*. New York: Natural Resources Defense Council.

Besel, K. ve Andreescu, V. (2013). The city in history: Mumford revisited. Karl Besel ve Viviana Andreescu (Ed.), *Back to the future New Urbanism and the rise of neotraditionalism in urban planning (ss. 1-13).* USA: University Press of America.

Bohl, C. C. (2000). New Urbanism and the city: potential applications and implications for distressed iner-city neighborhoods, *Housing Policy Debate*, 11(4), 761-801.

Bookchin, M. (1999). *Kentsiz kentleşme yurttaşlığın yükselişi ve çöküşü* (*Burak Özyalçın, Çev.*). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bookout, L.W. (1992). Neo-traditional town planning: A new vision for the suburbs, *Urban Land, 51(1)*, 20-26.

Bothwell, S. (1999). Six. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 49-52).* USA: Mc Graw Hill.

Brain, D. (2005). From good neighborhoods to sustainable cities: Social science and the social agenda of the New Urbanism, *International Regional Science Review, 28(2),* 217-238.

Briney, A. (2019). *New Urbanism taking city planning to a new level.* Erişim Tarihi: 24 Temmuz 2019, https://www.thoughtco.com/new-urbanism-urban-planning-design-movement-1435790.

Calthorpe, P. (1994). The region. Peter Katz (Ed.), *The New Urbanism; toward an architecture of community (ss. xi-xvi).* New York: McGraw-Hill.

Calthorpe, P. (1999). One. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 15-22).* USA: Mc Graw Hill.

Ching, F. DK. (1995). *A visual dictionary of architecture*, New York: John Wiley & Sons, Inc.

Comitta, T. J. (1999). Eighteen. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 113-119).* USA: Mc Graw Hill.

Congress for the New Urbanism (CNU), (1999). *Charter of the New Urbanism*, Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), USA: Mc Graw Hill.

Cox W. (2001). *The argument against smart growth*. Erişim Tarihi: 9 Kasım 2019, https://www.planetizen.com/node/11, Son Erişim Tarihi: 09.11.2019.

Davies, W.K.D. ve Townshend, I. J. (2015). New Urbanisms: from neo-traditional neighbourhoods to new regionalism. Wayne K.D. Davies (Ed.), *Theme cities: solutions for urban problems,* Cham Heidelberg New York Dordrecht London: Springer.

Dover, V. (1999). Twenty three. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 147-151).* USA: Mc Graw Hill.

Duany, A. (1999). Twenty five. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 161-168).* USA: Mc Graw Hill.

Duany, A. ve Plater-Zyberk, E. (1994). The neighborhood, the district and the corridor. Peter Katz (Ed.), *The New Urbanism; toward an architecture of community (ss. xvii-xx).* New York: McGraw-Hill.

Ellin, N. (1999). *Postmodern urbanism*, New York: Princeton Architectural Press.

Ellis, C. (2002). The New Urbanism: critiques and rebuttals. *Journal of Urban Design*, 7(3), 261–291.

Fainstein, S. S. (2003). New directions in planning theory. Scott Campbell ve Susan S. Fainstein (Ed.), *Readings in Planning Theory* (2. Baskı), Malden: Blackwell Publishing.

Falconer Al-Hindi, K. ve Staddon, C. (1997). The hidden histories and geographies of neo-traditional town planning: The case of Seaside, Florida, *Environment and Planning D, 15,* 349-372.

Farr, D. (1999). Twenty two. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 141-146).* USA: Mc Graw Hill.

Florida, R. (2018). *Yeni kentsel kriz*, *(Derya Nüket Özer, Çev.).* İstanbul: Doğan Kitap.

Ford, L. R. (1999). Lynch revisited New Urbanism and theories of good city form, *Cities, 16(4)*, 247–257.

Forsyth, A. ve Crewe, K. (2009). New visions for suburbia: reassessing aesthetics and place-making in modernism, ımageability and New Urbanism. *Journal of Urban Design* 14(4), 415-438.

Frumkin, H., Frank L., ve Richard J. (2004). *Urban sprawl and public health: designing, planning, and building for healthy communities*. Washington: Island Press.

Fulton, W. (1996). *The New Urbanism: hope or hype for American communities?,* Cambridge: Lincoln Institute of Land Policy.

Gindroz, R. (1999). Twenty one. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 133-137).* USA: Mc Graw Hill.

Gindroz, R. (2002). City life and New Urbanism. *Fordham Urban Law Journal*, *29(4)*, 1419-1437.

Gökşin, A. (2001). Yeni Kentleşme üzerine, *Mimar.ist Kent ve Planlama*, *3,* 90-93.

Grant, J. (2006). *Planning the good community: New Urbanism in planning and practice.* Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2019, https://www.researchgate.net/publication/283326797_Planning_the_good_community_New_urbanism_in_theory_and_practice.

Grimshaw, J. (1999). Four. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 35-39).* USA: Mc Graw Hill.

Haas, T. (2018). New Urbanism. George Ritzer ve Chris Rojek (Ed.), *The Blackwell encyclopedia of sociology*, JohnWiley & Sons, Ltd.

Halbur, T. (2008). *The fatal flaw of Celebration, FL.* Erişim Tarihi: 10 Ocak 2020, https://www.planetizen.com/node/35829.

Harris, C. M. (2006). *Dictionary of architecture&construction*, USA: McGraw-Hill.

Howard, E. (2010). *To-morrow: a peaceful path to real reform*, UK: Cambridge University Press.

Huxtable, A.L. (1997). *The unreal America: architecture and illusion*. New York: New Press.

Ingersoll, R. (1989). Postmodern urbanism: forward into the past. *Design Book Review*, *17*, 21-25.

Ittleson, W. H. (1974). *Environment perception: an introduction to environmental psychology.* New York: Holt, Rinehart, and Winston.

İnternet: http://www.cnu.org/search/projects, Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2019.

İnternet: http://www.mimdap.org/?p=3173, Erişim Tarihi: 22 Ocak 2019.

İnternet: http://www.newurbanism.org/, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018.

İnternet: http://www.newurbanism.org/newurbanism/principles.html, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018.

İnternet: https://celebrationfoundation.org/what-we-do/new-urbanism/, Erişim Tarihi: 5 Ocak 2020.

İnternet: https://www.choicerealestate.net/kentlands-real-estate.php, Erişim Tarihi: 7 Ocak 2020.

İnternet: https://www.cnu.org/resources/project-database, Erişim Tarihi: 10 Ekim 2019.

İnternet: https://www.cnu.org/resources/what-new-urbanism, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2018.

İnternet: https://www.cnu.org/what-we-do/build-great-places/celebration, Erişim Tarihi: 6 Ocak 2020.

İnternet: https://www.cnu.org/what-we-do/build-great-places/kentlands, Erişim Tarihi: 4 Ocak 2019.

İnternet: https://www.cnu.org/what-we-do/build-great-places/swann-wynd, Erişim Tarihi: 8 Ocak 2020.

İnternet: https://www.cnu.org/what-we-do/congress, Erişim Tarihi: 21 Şubat 2019.

İnternet: https://www.cnu.org/who-we-are/charter-new-urbanism, Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2018.

İnternet: https://www.cnu.org/who-we-are/movement, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2018.

İnternet: https://www.cnu.org/who-we-are/organization/accomplishments, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2018.

İnternet: https://www.cnu.org/who-we-are/people, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2018.

İnternet: https://www.dpz.com/Projects/8805, Erişim Tarihi: 4 Ocak 2020.

İnternet: https://www.ramsa.com/projects/project/celebration, Erişim Tarihi: 6 Ocak 2020.

İnternet: https://www.rhinehart-pulliam.com/moreau-2-1-2, Erişim Tarihi: 10 Ocak 2020.

İnternet: https://www.rhinehart-pulliam.com/swann-ridge, Erişim Tarihi:10 Ocak 2020.

İnternet: https://www.thoughtco.com/celebration-florida-disneys-ideal-community-178231, Erişim Tarihi: 7 Ocak 2020.

İnternet: https://www.zillow.com/, Erişim Tarihi: 9 Ocak 2020.

İstif, S. (2009). İ*stanbul kentinin mekânsal gelişimi, Çekmeköy-Ömerli yerleşmesinin yeni kentleşme akımı kapsamında incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Jacobs, J. (2017). *Büyük Amerikan şehirlerinin ölümü ve yaşamı, (Bülent Doğan, Çev.).* İstanbul: Metis yayıncılık.

Jacobsen, E. O. (2006). The New Urbanism, *The Center for Christian Ethics*, ss. 28-36.

Janowitz, M. (2018). Giriş. Robert E. Park ve Ernest W. Burgess, *Şehir kent ortamındaki insan davranışlarının araştırılması üzerine öneriler, (Pınar Karababa Kayalıgil, Çev.).* Ankara: Heretik Yay.

Jarvis, H., Kantor, P., Cloke, J. (2012). *Kent ve toplumsal cinsiyet*, *(Yıldız Temurtürkan, Çev.).* Ankara: Dipnot yayınları.

Jencks, C. ve Kropf, K. (1997). *Theories and manifestoes of contemporary architecture*, UK: John Wiley & Sons.

Katz, P. (1994). Introduction. Peter Katz (Ed.), *The New Urbanism; toward an architecture of community (ss. ix-x).* New York: McGraw-Hill.

Katz, P. (1994). *The New Urbanism, Toward an Architecture of Community*, New York: Mc Graw Hill.

Keith, T. ve del Rio, V. (2004). New Urbanism, automobile dependency and sense of community: a comparative study of two residential developments in California, *Focus, 1(1)*, 54-60.

Kelbaugh, D. (1999). Twenty four. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 155-160).* USA: Mc Graw Hill.

Kelbaugh, D. (2000). Three paradigms: New Urbanism, Everyday Urbanism, Post urbanism-an excerpt from the essential common place, *Bulletin of Science, Technology & Society, 20(4)*, 285-289.

Kelbaugh, D. (2001). Three urbanisms and the public realm*, 3rd International Space Syntax Symposium Atlanta*.14.2

Köseoğlu, E. (2009). Kent mekânı ve insan faktörü, *Yapı 335*, 56-59.

Krier, R. (1979). *Urban space, (Christine Czechowski and George Black, Trans.).* London: Academy Editions.

Kulash, W. (1999). Twelve. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 83-88).* USA: Mc Graw Hill.

Landecker, H. (1996). Is New Urbanism good for America? *Architecture, 84(4),* 68-70.

Lehrer, U. A., ve Milgrom, R. (1996). New (sub)urbanism: countersprawl or repackaging the product, *Capitalism Nature Socialism, 7(2),* 49-64.

Lennertz, B. (1999). Seventeen. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 109-112).* USA: Mc Graw Hill.

Leung, H.L. (1995). A new kind of sprawl, *Plan Canada, 35(5)*, 4-5.

Lieberman, W. (1999). Fifteen. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 101-104).* USA: Mc Graw Hill.

Lynch, K. (1981). *Good city form*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Maeng, D. ve Nedovic-Budic, Z. (2008). Urban form and planning in the information age: lessons from literature, *Spatium, International Review, No. 17-18*, Belgrade.

Marcuse, P. (2000). The New Urbanism: The dangers so far, *disP – The Planning Review, 36(140)*, 4-6.

Marshall, A. (2007). Suburbs in disguise, Erişim Tarihi: 14.04.2020, https://www.alexmarshall.org/2007/08/31/suburbs-in-disguise/.

McCann, E. (1995). Neotradional developments: The anatomy of a new urban form, *Urban Geography, 6,* 210-233.

McKenzie, R. D. (2018). İnsan topluluklarının çalışılmasında ekolojik yaklaşım. Robert E. Park ve Ernest W. Burgess, *Şehir kent ortamındaki insan davranışlarının araştırılması üzerine öneriler, (Pınar Karababa Kayalıgil, Çev.).*

Meenakshi, A. (2011). Neighborhood unit and its conceptualization in the contemporary urban context, *Institute of Town Planners India Journal, 8(3)*, 81-87.

Morris, W. (1999). Five. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 43-48).* USA: Mc Graw Hill.

Moule, E. (1999). Sixteen. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 105-108).* USA: Mc Graw Hill.

Moule, E. ve Polyzoides, S. (1994). The Street, the block and the building. Peter Katz (Ed.), *The New Urbanism; toward an architecture of community (ss. xxi-xxiv).* New York: McGraw-Hill.

MSGSÜ (2017). *Kentsel mekânsal standartların geliştirilmesi*, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Mumford, L. (2007). *Tarih boyunca kent -kökenleri, geçirdiği dönüşümler ve geleceği, (Gürol koca ve Tamer Tosun, Çev.)*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Muschamp, H. (1996). Can new urbanism find room for the old?, *New York Times, Arts and Entertainment Section*, June 2, Erişim Tarihi: 21 Şubat 2019, https://www.nytimes.com/1996/06/02/arts/architecture-view-can-new-urbanism-find-room-for-the-old.html.

Norquist, J. O. (1999). Fourteen. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 97-100).* USA: Mc Graw Hill.

Orfield, M. (1999). Nine. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 65-69).* USA: Mc Graw Hill.

Önüç, G. (2002). *Yeni kentleşme bağlamında komşuluk birimi tasarım ilkeleri: İstanbul Alkent 2000 yerleşimi üzerinde bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özdal, S. (2010). *Küreselleşme sürecinde kentsel tasarımın değişen rolü ve yeni kentleşme akımı ilişkisi üzerine bir irdeleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, A. D. (2005). *Kentsel tasarımda çağdaş yaklaşımların değerlendirilmesi: İstanbul'da yeni yerleşme alanları üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Park, R. E. ve Burgess, E. W. (2018). *Şehir kent ortamındaki insan davranışlarının araştırılması üzerine öneriler, (Pınar Karababa Kayalıgil, Çev.)*. Ankara: Heretik Yayınları.

Pavlovich Howard, Z. (2005). New Urbanism: a new approach to the way American builds, *Paisagem Ambiente: Ensaios, 20*, 27- 46.

Peponis J. (1989). Space, culture and urban design in late modernism and after, *Ekistics-the Problems and Science of Human Settlements, 56*, 93-108.

Peponis, J. ve Wineman, J. (2002). Spatial structure of environment and behavior, Robert B. Bechtel ve Arza Churchman (Ed.). *Handbook of environmental psychology,* New York: J Wiley.

Perry, C. A. (2016). The neighborhood unit from the regional plan of New York and its environs (1929). Richard T. LeGates ve Frederic Stout (Ed.), *The city reader (ss. 563-575).* New York: Taylor & Francis Group.

Peterson, J. A. (1979). The impact of sanitary reform upon American urban planning, 1840-1890*, Journal of Social History, 13(1),* 83-103.

Plater-Zyberk, E. (1999). Eleven. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 79-82).* USA: Mc Graw Hill.

Plaut, P. O., ve Boarnet, M. G. (2003). New urbanism and the value of neighborhood design, *Journal of Architectural and Planning Research*, 20(3), 254-265.

Polyzoides, S. (1999). Twenty. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 127-132).* USA: Mc Graw Hill.

Poticha, S. (1999). Foreword. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 105-108).* USA: Mc Graw Hill.

Proshansky, H. M., Fabian A. K. ve Kaminoff, R. (1983). Place-identity: physical world socialization of the self, *Journal of Environmental Psychology 3(1),*57-83.

Rahnama, M. R., Roshani, P., Hassani, A., ve Hossienpour, S. A. (2012). Use principles of New Urbanism approach in designing sustainable urban spaces, *International Journal of Applied Science and Technology, 2(7),* 195-203.

Rees, A. (2003). New Urbanism: visionary landscapes in the twenty-first century suburban sprawl culture, theory, and politics. Matthew J.Lindstrom ve Hugh Bartling (Ed.), *Suburban sprawl culture, theory and politics (ss. 93-114).* USA: Rowman & Littlefield Publishers.

Retana, A., Pena, C. ve Ortega, L.M. (2014). Critiques, replicas and proposals for the New Urbanism vision, *Arhitectură. Construcţii*, *5(1),* 3-19.

Richmond, H. R. (1999). Seven. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 53-58).* USA: Mc Graw Hill.

Rudlin, D. ve URBED (1998). *Friends of the earth, tomorrow: a peaceful path to urban reform*, London.

Ryan, S. ve McNally, M. G. (1995). Accessibility of neotraditional neighborhoods: a review of design concepts, policies, and recent literature, *Transpn. Res.-A, 29A(2),* 87-105.

Rybczynski, W. (1995). This old house: the rise of family values architecture, *New Republic*, May, 14-16.

Sander, T. H. (2002). Social capital and New Urbanism: leading a civic horse to water, *National Civic Review, 91(3),* 213-234.

Schimmenti, M. M. (1999). Twenty six. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 169-172).* USA: Mc Graw Hill.

Southworth, M. (2003). New Urbanism and the American metropolis, *Built Environment (1978-), 29(3),* 210-226.

Squires, G. D. (2002). *Urban sprawl and the uneven development of metropolitan America, urban sprawl: causes, consequences, and policy responses*. Washington: The Urban Institute Press.

Steuteville, R. (2000). *The New Urbanism: an alternative to modern, automobile-oriented planning development*. Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2019, http://readinglists.exeter.ac.uk/Resource%20List%20Odd%20Links/GEO3127/About%20New%20Urbanism%20by%20Robert%20Steuteville.pdf.

Steuteville, R. (2018). *25 great ıdeas of new urbanism.* Erişim Tarihi: 20 Haziran 2019, https://www.cnu.org/sites/default/files/25-great-ideas-book.pdf.

Talen, E. (2002). The social goals of New Urbanism, *Housing Policy Debate*, *13(1),* 165-188

Talen, E. (2005). *New Urbanism and American PLANNİNG: THE CONFLİCT OF CULtures*. New York: Routledge.

Talen, E. (2010). Affordability in New Urbanist development: principle, practice, and strategy, *Journal of Urban Affairs, 32(4),* 489–510.

Talen, E. (2014). Do-It-Yourself Urbanism, *Journal of Planning History, 14(2),* 135-148.

Tanyeli, U. (2017). *Yıkarak yapmak, anarşist bir mimarlık kuramı için altlık*, İstanbul: Metis Yayınları.

Tekin, A. (2010). *Kentsel tasarımda yeni şehircilik yaklaşımı ve Kadıköy-Yeldeğirmeni örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Trudeau, D. ve Malloy, P. (2011). Suburbs in disguise? examining the geographies of The New Urbanism. *Urban Geography, 32(3),* 424-447.

Varma, G. R. (2017). A Study on New Urbanism and compact city and their influence on urban mobility, *2nd IEEE International Conference on Intelligent Transportation Engineering (ICITE)*, 250-253.

Veras, A., ve Amorim, L. (2005). New Urbanism: ideals and urban configuration, *5th International Space Syntax Symposium Delft,* Holland.

Weiss, M. A. (1999). Thirteen. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 89-96).* USA: Mc Graw Hill.

Wirth, L. (2002). Bir yaşam biçimi olarak kentlileşme. Ayten Alkan, Bülent Duru (Der. Ve Çev.), *20. Yüzyıl Kenti, (77-106).* Ankara: İmge Yayınevi.

Yaro, R. D. (1999). Two. Michael Leccese ve Kathleen McCormick (Ed.), *Charter of the New Urbanism (ss. 23-28).* USA: Mc Graw Hill.